

Zaboravljeni Puljanin - Georg Von Trapp

Žufić, Goran

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:006777>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković"
Sveučilišni diplomski interdisciplinarni studij Kultura i turizam

GORAN ŽUFIC

GEORG RITTER VON TRAPP
„ZABORAVLJENI PULJANIN“

Diplomski rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković"
Sveučilišni diplomski interdisciplinarni studij Kultura i turizam

GORAN ŽUFIC

GEORG RITTER VON TRAPP
„ZABORAVLJENI PULJANIN“

Diplomski rad

JMBAG: 000310, redoviti student

Predmet: Antropologija turizma

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

Pula, veljača 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisan Goran Žufić, kandidat za magistra kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 13. veljače 2016.

Student:

Goran Žufić

SADRŽAJ

UVOD	1
1. PULA U XIX. I POČETKOM XX. STOLJEĆA	2
1. 1. PULA KAO GLAVNA RATNA LUKA MONARHIJE	3
2. PRIČA O OBITELJI VON TRAPP	5
3. OKLOPNI KRSTAŠ LEON GAMBETTA	8
4. PODMORNICE U PULSKOM POMORSKOM ARSENALU DO KRAJA PRVOG SVJETSKOG RATA	10
5. ŽIVOT OBITELJI VON TRAPP U PULI	17
5. 1. KUĆA U BUDICINOVOJ ULICI	19
5. 2. MORNARIČKO GROBLJE U PULI	22
6. POVRATAK U DOMOVINU	23
7. IZLOŽBA POVODOM 100 GODINA OD POČETKA PRVOG SVJETSKOG RATA	27
8. PROJEKT ISTRA INSPIRIT	34
8.1. ULOGA ISTRA INSPIRITA	35
9. INVENCIJA VON TRAPP I INVERZIJA KULTURE	37
10. MARKETINŠKI MIKS	38
10.1. PROIZVOD	38
10.2. CIJENA	39
10.3. PROMOCIJA	39
10.4. POLITIKA PRODAJE I DISTRIBUCIJE U TURIZMU	41
11. KULTURNA TURA “PUTEVIMA VON TRAPPA “	42
11.1. PROIZVOD	42
11.2. CIJENA	53
11.3. PROMOCIJA	54
11.4. DISTRIBUCIJA	55
11.5. FIZIČK DOKAZ	55
11.6. LJUDI	55
12. 4 I MARKETINŠKOG MIKSA	56
ZAKLJUČAK	58
LITERATURA	59
POPIS SLIKA	60
POPIS TABLICA	61
POPIS PRILOGA	72

UVOD

Svake godine u svijetu se proizvede velik broj filmova. A ipak svatko od nas može na prste jedne ruke nabrojati one koji nam mijenjaju život i način na koji ga osjećamo. Jedan od takvih filmova je „Moje pjesme, moji snovi“ (*The Sound of Music*) iz 1965. godine u kojem glume Julie Andrews i Christopher Plummer. Priča je to o obiteljskim vrijednostima i ljudskim idealima, o ljubavi između muškarca i žene, o roditeljskoj ljubavi i ljubavi prema domovini za koju se spremno podnosi žrtva. Film je snimljen prema autobiografiji Marie Auguste von Trapp, a priča je, vjerujem, svima poznata: umirovljeni pomorski časnik nestale Austro-Ugarske Monarhije, nakon smrti supruge živi sam s djecom na imanju blizu Salzburga. Kao guvernantu zapošljava mladu Mariju, novakinju iz obližnjeg benediktinskog samostana. Stega i spontanost, glazba, dječji nestašluci i fini kućni odgoj, rađanje ljubavi između muškarca i žene te bijeg iz nacističke Austrije teme su filma. Malo tko međutim zna da postoji i autobiografija Georga von Trappa i da je taj najodlikovaniji podmornički kapetan propale Monarhije rođen i školovan u Hrvatskoj, gdje je upoznao i svoju prvu suprugu i gdje mu je rođeno prvo troje djece. Upravo je to ono što autora inspiriralo da se odluči napisati ovaj rad. Gledajući film prvi put uopće nisam znao tko je von Trapp, a kamoli da je stvaran lik i da je živio u Puli. Tek sam s godinama otkrio taj podatak, što me je inspiriralo da započnem proučavati njegov život. Rad se sastoji od dvanaest poglavlja i potpoglavlja. U prvom poglavlju i potpoglavlju, autor opisuje Pulu početkom XX. stoljeća i njen postanak grada kao glavne ratne luke Austro-Ugarske Monarhije. Drugo poglavlje priča nam priču o obitelji von Trapp, dok treće poglavlje opisuje potapanje oklopnog krstaša „Leon Gambetta“, jednog od najvećeg von Trappovog bojnog podviga. Četvrto poglavlje detaljno se bavi opisivanjem podmornica u Pulskom arsenalu do kraja Prvog svjetskog rata. Peto poglavlje i potpoglavlje uči nas o životu von Trappovih u Puli, dok šesto poglavlje opisuje njihov život nakon povratka u nacističku Austriju. U sedmom poglavlju dan je kratak uvid na izložbu održanu u gradu Puli, povodom stote obljetnice od početka Prvog svjetskog rata. Osmo i deveto poglavlje govore o oživljanju priče o von Trappu što kroz projekt Istra Inspirit, a što kroz inverziju kulture u Puli. U desetom i jedanaestom poglavlju autor je pokušao pomoću elemenata marketinškog miksa ponuditi jednu svoju ideju o stvaranju turističkog proizvoda koji se bavio životom i djelom von Trappa. Dvanaesto i posljednje poglavlje završava ideju o turističkom proizvodu kroz ideju, implementaciju, inovaciju i imidž navedenog proizvoda.

1. Pula u XIX. i početkom XX. stoljeća:

Moderna Pula kakvu danas poznajemo bila je proizvod točno određenoga habsburškog političkog izbora.¹ Pula, koja je sredinom XIX. stoljeća bila pretežito ribarski gradić s oko 1.000 stanovnika, počela se naglo razvijati pedesetih godina XIX. stoljeća, nakon što je odabrana za glavnu ratnu luku Habsburške Monarhije. Osnivanje Pomorskog arsenala 1856. godine pokrenulo je naglo zapošljavanje, što je dovelo do velikog priljeva stanovništva u grad. Časnici, vojni i državni činovnici i tehnička inteligencija najvećim su dijelom doseljeni s područja Austrije, a nakon njih počeli su se doseljavati i trgovci, obrtnici i drugi privatni poduzetnici. Prema popisu iz 1880. godine evidentiran je 3.801 žitelj Pule (21%) koji su bili starosjedioci, 5.853 (33%) doseljeno je iz ostatka Istre, 5.303 (30%) iz ostalih pokrajina austrijske polovice Monarhije, 1.457 (8%) iz pokrajina ugarske krune i 1.363 (8%) su bili stranci (oko 5% iz Njemačke). Doseljavanje je znatno poraslo nakon što je 1876. Pula preko Divače povezana sa željezničkom mrežom Monarhije. Godine 1890. grad je imao približno 32.000 stanovnika, a 1910. bilo ih je (zajedno s vojskom) već 50.291. Za samo šezdeset godina (1850.-1910.) broj civilnih stanovnika porastao je četrdeset puta. Početkom XX. stoljeća Pula je izrasla u moderno urbano središte sa suvremenom gradskom infrastrukturom – plinskom i električnom mrežom, vodoopskrbom, električnim tramvajem, bolnicom (civilnom i mornaričkom), muzejom, kazalištem, brojnim školama (na talijanskom, hrvatskom i njemačkom). Jedna od značajki Pule kao srednjoeuropskog i ujedno mediteranskog grada bila je etnička, kulturna i jezična heterogenost njezinih žitelja, čemu su znatno pridonosili brojni časnici i mornari, pripadnici svih naroda koji su živjeli u Monarhiji, te radnici i trgovci. Časnici Ratne mornarice, koji su velikim dijelom potjecali iz građanskih obitelji, uz manji dio pripadnika visoke aristokracije i plemstva, bili su pretežito njemačkog podrijetla. Dok je talijanski jezik prevladavao među trgovcima i radnicima, njemački je prevladavao kod časnika i zaposlenika Mornarice i vojske, državnih činovnika, a bio je prisutan i kod mornara i poduzetnika.² Prema popisu stanovništva iz 1910. godine u gradu je bilo 9.067 stanovnika i 5.098 pripadnika vojske koji su se izjasnili kao govornici njemačkog jezika. Hrvatskim se pretežito služila većina mornara i brojni radnici. Stoga razdoblje prošlosti Pule kao glavne ratne luke Monarhije ne pripada kulturno – povijesnoj i pomorskoj baštini samo ovoga grada i Hrvatske, već jednako tako i onoj srednjoeuropskih naroda. Mnogi mornari i časnici iz Austrije, Mađarske, Italije, Slovačke, Češke, Slovenije i Poljske, na pulskom Mornaričkom

¹ Ivetić, E, Radossi, G.,2009: *Istra kroz vrijeme*, Rovinj, str.500

² Wienkler,I, Shatz,E.,2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*,Pula, str.16

groblju počivaju jedni pored drugih, bez obzira na religijsku i nacionalnu pripadnost, kao što su za života u glavnoj ratnoj luci Monarhije, zajedno služili u carskoj i kraljevskoj ratnoj mornarici.

1.1. Pula kao glavna ratna luka Monarhije

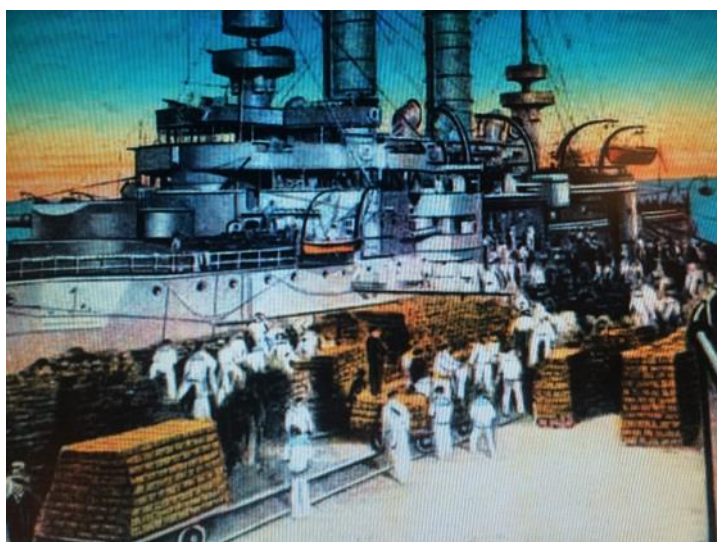
Godine 1797. mirom u Campoformiju Istra je s gradićem Pulom potpala pod austrijsku upravu. Ali već godine 1805. Austriji su bile oduzete njezine nove stečevine i Istra je pripojena Napoleonovoj Kraljevini Italiji, a 1810. novoosnovanim Ilirskim pokrajinama. Za ratova od 1813. i 1814. godine ponovno je vraćena Istra, a time i Pula, u posjed Austrije i pod njom ostala do 1918. godine. Austrijski general Nugent von Westmeath uspio je, uz pomoć istarskog seoskog stanovništva potjerati Francuze iz Istre. Na Bečkom kongresu (1814.-1815.) bila je Istra s Pulom konačno dodijeljena carevini. Između 1815. i 1848., odnosno u desetljećima nakon Bečkog kongresa kojim je dokončano dugo razdoblje nesigurnosti, uzrokovano Napoleonovim širenjem tokovima Francuske revolucije diljem Starog kontinenta, pomorska je snaga Austrijske Monarhije koncentrirana u Veneciji. Nestankom Mletačke Republike i zauzimanjem njenih teritorija, Austrija je zagospodarila najvećim dijelom jadranskih obala. Niz građanskih revolucija 1848. godine, koje su na talijanskom tlu poprimile oblik borbe za nacionalnu emancipaciju i ujedinjenje u vlastitu državu, podigao je plimu protuaustrijskog raspoloženja i u Veneciji, u kojoj je privremena revolucionarna vlada preuzela nadzor nad lukom, arsenalom i dijelom ratne mornarice.³ Iako revolucionarna gibanja ni u gradu na lagunama nisu bila dugog vijeka, spomenuti su događaji uzrokovali odluku bečkog dvora da mornaričko sjedište premjesti iz Venecije na sigurnije područje. Uloga Pule u zamišljenom razvoju austrijske ratne mornarice rasla je postupno: još sredinom tridesetih godina XIX. stoljeća izrađeni su detaljni građevinski i financijski nacrti o gradnji „ pomoćnog arsenala“, jer je uloga Venecije u to doba još neupitna, a radovi su doista i započeli 1846. godine. Planovi su znatno prošireni 1850. godine kada je Pula prepoznata kao najprikladnije mjesto za željenu novu ratnu luku i arsenal s brodogradilištem (sl.2). Kad je carica Elizabeta, koncem 1856. godine u nazočnosti cara Franje Josipa I. položila kamen temeljac brodogradilišta, taj čin nije imao samo simboličko značenje: iako su radovi započeti ranije, u prvoj je polovici pedesetih godina postojala nimalo zanemariva opozicija koja se suprostavljala izboru Pule, favorizirajući tršćansku luku. Naklonost cara i njegova brata,

³ Wienkler, I, Shatz, E, Načinović, D, 2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*, Pula, str.18

Ferdinanda Maksimilijana, zapovjednika ratne mornarice od 1854. godine novoj je pulskoj luci osigurala prednost pred razvijenijim konkurentom. Konačno, Pula je mornaričku infrastrukturu i ustanove (sl.3) u potpunosti preuzela tek nakon što je nekadašnja glavna ratna luka Venecija, 1866. godine pripala Italiji.

Slika 1: Pula – glavna ratna luka
(Izvor: Ivetić, E, Radossi, G.,2009⁴)

Slika 2: Arsenal s brodogradilištem
(Izvor: Ivetić, E, Radossi, G., 2009⁵)

⁴ Ivetić, E, Radossi, G.,2009: *Istra kroz vrijeme*, Rovinj, str.477

⁵ Ivetić, E, Radossi, G.,2009: *Istra kroz vrijeme*, Rovinj, str.478

Slika 3: Pulska vojarna
(Izvor: Ivetić, E, Radossi, G., 2009⁶)

2. Priča o obitelji Von Trapp

Georg von Trapp rođen je 04. travnja 1880. godine u Zadru, a dio djetinjstva proveo je u Puli kamo mu je bio premješten otac August Ritter von Trapp.⁷ U to je doba Pula već bila glavna vojna pomorska luka Austro-Ugarske Monarhije. Mnoge vojarnе, vojne bolnice, mornarička zvjezdarnica, zgrada Admiraliteta, nekoliko sjajno dizajniranih parkova, velebna crkva Gospe od mora, gradska knjižnica, kasino, vile za časnike, kazalište, lukobran i druga zdanja svjedoče i danas o važnosti nekadašnje glavne carske luke. Muškarci u uniformama i žene u toaletama-vrste haljina, davale su duh i ritam gradskom životu. Stroga vojna hijerarhija, ali i hijerarhija plemićkih titula davale su ton tada još pomno uređenu svijetu. Čast muškarca i dostojanstvo žene u to su se vrijeme još branili mačem i bili su znakom uspješno vođenog i proživljenog života. Ako prošetate Pulom, uz tragove antičkog svijeta stalno ćete susretati velebne zgrade koje svjedoče i o sjaju glavne vojne luke nestale Monarhije. Tako npr. Mornarička crkva nije bila pod ingerencijom pulskog i porečkog biskupa nego austrijskog Vojnog vikarijata, a kamen temeljac položio je sam car Franjo Josip I. i za nju osobno dao 5000 kruna. To se dogodilo 28. lipnja 1891.godine, uoči sv.Petra i Pavla, prigodom dvadeset pete obljetnice austrijske pobjede nad talijanskom vojskom kod Visa, a u spomen poginulim mornarima. Raskoš odora i činova, parade vojne moći, korza i koncerti, obavezan odlazak u

⁶ Ivetić, E, Radossi, G.,2009: *Istra kroz vrijeme*, Rovinj, str.465

⁷ Hameršak,F.,2013:*Tamna strana Marsa-Hrvatska autobiografija i Prvi svjetski rat*,Zagreb,str.286

crkvu i kavanu nedjeljom, odlučan korak mornara i nježno šuštanje čipkastih toaleta sve se to nekad moglo osjetiti i doživjeti šetajući gradom.⁸

U Puli je Georg von Trapp poslije živio s obitelji, ali ova priča ipak započinje negdje drugdje.

Georg von Trapp (sl.4) pohađa u Rijeci srednju pomorsku školu i Pomorsku akademiju koje završava 1898. godine i dobiva titulu kadeta (istu akademiju završio je i njegov otac, kapetan u austrijskoj mornarici). Sastavni dio časničke izobrazbe tada su bili i bonton, ples i sviranje violine jer su časnici smjeli pohađati društvena okupljanja aristokracije i buržoazije i imali su pristup dvorskim plesovima. Nakon završetka Mornaričke akademije, pomorski je pitomac dobio prvo veće zapovjedništvo na korveti „Saida“ za putovanje Istočna Azija – Australija, zatim na jednoj oklopnoj krstarici, a sudjelovao je u gušenju Bokserskog ustanka - narodni ustanak u Kini, gdje je iskazao hrabrost, snalažljivost i požrtvornost pa je odlikovan i promaknut u čin poručnika bojnog broda. Mladi poručnik osposobio se na više specijalističkih tečajeva od aeronautike, do tečaja minopolagača, torpedista i ronioca.⁹ Za austrijsko podmorničko naoružanje koje se polako razvijalo bili su potrebni sposobni pomorski časnici, zato nije bilo čudno da se poručnik von Trapp uskoro zainteresirao za to specijalno oružje. U to vrijeme Rijeka je bila na vrhuncu trgovačke i industrijske moći (polovica tadašnje ukupne hrvatske industrije je u Rijeci). Samo središte Rijeke obilježeno je zgradama sa pet katova, visine tipične za Beč i Budimpeštu, a kojih nema toliko ni u Grazu, Klagenfurtu ili u Zagrebu. Brižnost i temeljitost, radišnost i strpljivost uz odvažnost lokalnih poduzetnika i danas se osjete u gradu. Rafinerija šećera otvorena je 1754. godine i već je tada zapošljavala 1.000 ljudi. 1858. godine Rijeka ima 12 brodogradilišta, veliku tvornicu papira i najveću tvornicu duhana u cijeloj Monarhiji. Na prijelazu stoljeća riječka luka bila je, prema količini prometa, među deset najvećih europskih luka. Za ovu je priču međutim ključan podatak o osnutku Ljevaonice metala 1853. godine koja počinje raditi sljedeće godine. Iz Trsta u nju dolazi inženjer Robert Whitehead i donosi tehnologiju izrade parnih kotlova pa je novoosnovano poduzeće izradilo parne strojeve za oklopne fregate „Erzherzog Ferdinand Max“ i „Kaiser Maximilian“. Polovicom šezdesetih godina upoznaje umirovljenog oficira Ivana Luppisa koji je imao ideju o novom oružju – čamcu bez posade s eksplozivom. U to se doba ljevaonica još zvala Riječko tehničko poduzeće. Započelo se s istraživanjima, pokusima, tehničkim i mehaničkim poslovima. Rezultat rada je prvi torpedo na svijetu, proizveden u Rijeci 1866. godine (tvrtka se tada preimenovala u „Torpedofabrik Whitehead und Co.“). Rijeka je postala

⁸Izvor: *Internet stranica*; <http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra,09.02.2016>.

⁹ Wienkler, I, Shatz, E, Načinović, D., 2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*, Pula, str. 160

središte najmodernije svjetske industrije. Whitehead je bio vlasnik i četrdeset velikih stambenih zgrada u Rijeci. Njegov sin John ženi austrijsku groficu, najstarija kći udaje se za sina kancelara Bismarcka, a mlađa Johnova kći, Agatha se na porincu podmornice „U-6“ 1910. godine u brodogradilištu 3. maj zaljubljuje u Georga von Trappa, (sl.1) poslije prvog zapovjednika te podmornice.¹⁰ Krštenje i porinuča broda najsvečaniji je trenutak za grad u kojem postoji brodogradilište. Tu su se prvi put vidjeli Agatha i Georg i zaljubili na prvi pogled. On je već tada bio prokušan u borbi, uspravna držanja, ponosita pogleda, napetih prsiju, s brčićima, a ona, kuma broda, bila je kći iz viših krugova, „dobra prilika“. Poneseni svečanim ugodajem susreli su se Agatha i Georg opet na domjenku nešto kasnije na terasi hotela Continental, izgrađen 1880. godine i otplesali svoj prvi ples. Najbolje slastice u gradu, otmjeni konobari, muškarci s prslucima iz čijih džepova vire zlatni satovi, majke i tete što pomno prate kretnje svojih nježnih mladica i potencijalnih povoljnih prilika, glazba koja lagano svira na terasi okrenutoj Rječini i moru bio je okvir njihovih kasnijih susreta i njegova udvaranja. Dobro uređen građanski svijet čvrstih pravila zabavu je završio laganom šetnjom Korzom da bi zatim nestao u intimi salona s vitrinama kakve i danas čuva Pomorski muzej u Guvernerovoj palači. Von Trapp je bio zapovjednik podmornice od 1910.– 1913. godine kada je u Boki kotorskoj dobio zapovjedništvo na podmornici „U 5“ tijekom čijeg je zapovjedništva zauvijek ušao u povijest Prvog svjetskog rata.

Slika 4: Georg von Trapp

(Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/Georg_Johannes_von_Trapp.jpg, 2016.)

¹⁰ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra,09.02.2016>.

3. Oklopni krstaš „Leon Gambetta“

Austrougarska podmornica „U 5“ ostvarila je zavidan ulov – potopila je južno od Otranta francuski oklopni krstaš „Leon Gambetta“. Krstaš je bio dio francuske flote sa sjedištem na Malti, a sudjelovao je u blokadi austrougarske mornarice u Jadranskom moru. U noći sa 26. na 27. travnja 1915. godine krstaš je plovio sam južno od Otranta u visini Krfa, bez pratnje razarača. Bila je to zgodna prilika koju je dobro iskoristio mladi zapovjednik von Trapp. Podmornica je ugledala krstaš u trenutku kada je njegova posada presrela i pregledavala jedan talijanski jedrenjak. Nakon pregleda jedrenjak je nastavio plovidbu, a „U 6“ je napala krstaš ispaljivanjem dva torpeda koji su pogodili lijevi bok broda, od kojih je jedan pogodio u područje strojarnice. Odmah nakon pogotka brod se počeo jako naginjati i nije uspio telegrafski poslati poziv za pomoć. Na brodu je zavladao panika. Ponestalo je rasvjete, a momčad je skočila iz sna, te ni sama ne shvaćajući što se zapravo događa, u paničnom trku kroz potpunu tminu pokušala se domoći se čamaca za spašavanje. Prenatrpani čamci su se prevrtali izbacujući mornare u more. Brod je potonuo u roku od samo deset minuta, odnijevši sa sobom u morske dubine 684 do 821 mornara, koliko ih je brojala posada krstaša. Na morskoj površini ostali su plutati ostaci broda i leševi mornara. Jedna talijanska ribarica zapazila je sutradan u 7 sati ujutro čamce za spašavanje i pritekla u pomoć, nakon čega su u pomoć upućeni i drugi brodovi s talijanske obale. Spasioci su zamijetili da mornari na sebi nisu imali uniforme, što se može pripisati činjenici da je posada u trenutku napada spavala. Istoga dana izvučeno je iz mora 56 tijela koji su odmah pokopani u mjestu Castigliani. Vijest o potapanju francuskog oklopnog krstaša javno je obznanjena već 27. travnja i izazvala je oduševljenje u tisku Središnjih sila, a pogotovo u Austro–Ugarskoj Monarhiji. Zapovjednik Georg von Trapp, u svojoj 35 godini doživio je veliku slavu koju mu je donijelo potapanje krstaša. Njemačka nacionalna korespondencija primila je u Beču intervju koji je vodio njihov dopisnik sa von Trappom istoga dana kada se on vratio iz napada podmornicom u luku, a prenio ga je austrougarski tisak. Georg von Trapp je tom prilikom ovako opisao napad na francuskog oklopnog krstaša: „Nakon što sam dulje vremena službovao na jednoj torpednjači, nedavno sam dobio zapovjedništvo na „U 5“ i s ovom podmorskom lađom poduzeo svoju prvu vožnju. Ja sam tek prije tri tjedna isplovio iz luke. Neprijateljski brod opazio sam oko pola noći, dvadeset milja jugoistočno od Cap Leuca sa sakrivenim svjetlo. Prepoznao sam da je to francuski oklopni krstaš tipa Victor Hugo. Bijaše mjesečina, a nebo lagano pokriveno oblacima. Kad smo opazili krstaš bilo je na njemu sve jasno. Čim sam ustanovio njegov smjer i brzinu pošao sam naspram njega. On mi je pokazivao svoj bok. Kad sam bio u blizini od 500

metara izbacio sam jedan torpeda na stražnji, a drugi na prednji dio broda. Oba torpeda pogodila su svoj cilj. Iz stražnjeg dijela broda visoko se podigao moćan oblak dima. Svaki hitac pozdravila je moja momčad sa spontanim hurah. Nakon drugog lansiranja zaokrenuo sam iza krstaša i konstatirao da se nagnuo za 35 stupnjeva. To bijaše pet časaka iza torpediranja. Iz nagiba upoznao sam, da nije više nužno da izbacim treći torpeda, premda je isti bio već u pripravi. Devet časaka iza drugog lansiranja neprijateljskog je broda nestalo. Kad sam došao na stranu kormila opazio sam svjetlo na palubi broda i onda svjetla na vodi, koja su dolazila od čamaca za spašavanje. Francuzi su u svemu spustili pet čamaca, pa se zaista čudim kako su to sve mogli učiniti u tako kratko vrijeme. S obzirom na sigurnost svog vlastitog broda morao sam odustati od sudjelovanja kod akcije za spašavanje. No nadam se, da se momčad mogla spustiti, to više što je more bilo mirno, a kopno se lagano moglo dokučiti. Moja se momčad za cijelo vrijeme akcije ponijela upravo divno, pa je njeno držanje nad svaku hvalu. Upravo se veselim da je sastavljena od hrabrih ljudi.“¹¹

Dopisnik dalje navodi: „Prigodom povratka podmornice vladalo je silno oduševljenje na svim ratnim brodovima, koji su bili usidreni u pulskoj luci. Kada se oko podneva pojavila podmornica, momčad je udarila u burne poklike, dok je glazba na admiralskom brodu svirala narodnu himnu i pjesmu Princa Eugena. Čim je čamac pristao uz admiralski brod, koji je razvio počasni barjak, bili su mornari i zapovjednik von Trapp srdačno pozdravljeni od admirala i ostalih časnika.“ Razloga za slavlje je bilo jer je potapanjem oklopnog krstaša „Leon Gambetta“ prekinuta i „udaljena blokada“ Jadranskog mora. Val oduševljenja raširio se ne samo u krugovima mornarice Monarhije. Trapp je privatno dobio zlatni sat i čestitke Austrijskog mornaričkog udruženja. U svijetu je bilo reagiranja nakon potapanja krstaša. Tako se npr. Suverena vlast za plovidbu vodama oko Italije proširila na 20 morskih milja te se istovremeno pojačao pritisak na Italiju, pa je prestala njena neutralnost i ona je uvučena u ratni sukob.

¹¹ Tatić, D. Austrougarska podmornica potopila francuski oklopni krstaš // Vojna povijest. 49, (2015). str. 53.

4. Podmornice u Pulskom pomorskom arsenalu do kraja Prvog svjetskog rata

Stvaranje tehničko-tehnoloških uvjeta u drugoj polovici 19. stoljeća rezultira gradnjom prvih podmornica sposobnih za redovitu vojnu upotrebu. Godine 1900. vojska SAD-a, kao prva pomorska velesila, naručuje šest podmornica tipa Holland 9 od istoimenog proizvođača. Godine 1902. mornarice Engleske i Japana slijede primjer SAD-a. Austrougarska mornarica od početka kasni s opremanjem svoje flote podmornicama. Tako tek 1904. Siegfried Poper (projektant brodova Mornaričkoga tehničkog komiteta – MTK u Puli) predlaže zapovjedništvu mornarice da MTK u Puli izradi projekt vlastite podmornice. Godine 1906. nije prihvaćen projekt podmornice MTK-a, već mornarica naručuje po dvije podmornice “prototipne” proizvođača Hollanda – Germania i Lake (sl.5). Naručene podmornice uvrštene su u redovitu službu do 1911. godine. Tek nakon dvije godine slijedi narudžba pet podmornica tipa Germania. Podmornice su dovršene 1915. godine u brodogradilištu Kiel-Germania, ali nikada nisu isporučene austrougarskoj mornarici, već su uvrštene u sastav njemačke podmorničarske flote. Pod tim okolnostima austrougarska mornarica dočekuje početak velikih ratnih sukoba sa svega šest podmornica; do kraja 1914. godine u flotu uvrštava još prvu podmornicu tipa Holland pa ukupan broj iznosi sedam plovila. Uzevši u obzir lošu konstrukciju podmornice tipa Lake (U1 i U2- U- Unterseeboot), za ratna djelovanja ima na raspolaganju svega pet zastarjelih podmornica. Do kraja rata austrougarska mornarica nije uspjela uhvatiti tempo opremanja flote novim podmornicama. Naručene nove podmornice nisu dovršene do kraja rata. Flotu je uglavnom obnavljala malim, zastarjelim podmornicama sagrađenima u Njemačkoj i Mađarskoj te dopremljenima do mjesta montaže (Pula, Rijeka). I nekoliko novosagrađenih podmornica bilo je tehnički zastarjelo.¹² Usprkos malobrojnim, zastarjelim podmornicama, austrougarska je podmorničarska flota imala jednu od ključnih uloga u ratu na Jadranu, potopivši više od stotinu brodova, izgubivši pritom svega sedam podmornica. Uspjeh treba tražiti ponajprije u ljudskom faktoru – u visokoj tehničkoj razini djelatnika pulskog Arsenala te velikoj sposobnosti podmorničarskog kadra. U pulskom Arsenalu (današnji Uljanik), uz gradnju novih podmornica te sastavljanje novih i upotrebljivanih podmornica, obavljalo se kompletno održavanje, tehničke prepravke, dorade. Radnici su podignuli s morskog dna podmornice Curie i U5 te ih osposobili. Uz tehničko održavanje podmornica austrougarske mornarice i podmornica njemačke sredozemne flote,

¹²Izvor: *Internet stranica*; <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>.09.02.2016

obje su flote imale sidrišta unutar Arsenala. Austrougarske podmornice koristile su sidrište u lučici otoka Velog Brijuna, povremeno i lučicu Malog Brijuna. U vrlo kratko vrijeme u Arsenalu je, predvođen inženjerskim kadrom MTK-a, stvoren iznimno sposoban kadar. Završetkom rata djelatnost Arsenala (brodogradnja) svedena je na minimum, tako da stečena znanja novim vlasnicima nisu bila potrebna. Zadnja aktivnost vezana za austrougarske podmornice završila je “rezanjem” dijela podmornica koje su pripale Italiji. Njemačka sredozemna flota krajem listopada 1918. godine napušta pulsku luku. Prije polaska na području pulskog akvatorija potopili su manje i neispravne podmornice. Te manje su upravo one koje su sastavljene u pulskom Arsenalu, riječ je o desetak podmornica. U pulskom je Arsenalu 10. veljače 1909. godine porinuta prva podmornica austrougarske mornarice Ub1 tipa Lake (sl.2). Najuspješniji zapovjednik podmornice austrougarske flote bio je Georg Ritter von Trapp pod čijim je zapovjedništvom potopljeno najviše brodova.¹³ Početkom Prvog svjetskog rata podmornička se baza iz pulske luke premješta na otok Veliki Brijun. Unatoč višegodišnjim pripremama za mogućnost ratnih sukoba, podmornička flota ostala je na razini šest probnih malih priobalnih podmornica, od kojih su dvije Ub1 i Ub2 bile gotovo neupotrebljive za ratne sukobe. Za ratne operacije bile su na raspolaganju Ub3, Ub4 tip Germania te Ub5, Ub6 tip Holland.

Slika 5: Podmornica tipa Lake

(Izvor: <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>, 2016.)

¹³ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>.09.02.2016

Nakon nekoliko neuspješnih pokušaja djelovanja na Jadranskom moru, francuska je mornarica odustala od daljnjih operacija na Jadranu te se zadovoljava time da blokira Otranska vrata kako bi onemogućila izlazak austrougarskoj floti na Sredozemno more. Razlog tome treba tražiti u velikoj udaljenosti francuskih pomorskih baza od Jadranskog mora te nekoliko neuspjelih pokušaja djelovanja na Jadranskom moru. Nakon neuspjela pokušaja destabilizacije Boke kotarske nije bilo drugih pokušaja zauzimanja teritorija radi stvaranja vlastite pomorske baze. S druge strane austrougarska se mornarica ograničila na napade prema crnogorskim, potom i albanskim lukama, preko kojih je tekao promet robe prema Crnoj Gori i Srbiji. Uvidjevši pravovremeno nezaštićenost pulske luke od napada podmornica, 1910. godine počinje gradnja lukobrana. Početkom rata još nedovršen lukobran dopunjuje se protupodmorničkim i protutorpednim zaštitnim mrežama, zapriječivši tako bilo kakav nekontrolirani promet većih plovnih jedinica; ostao je slobodan jedino prolaz za "male" brodice. Noću 20. prosinca 1914. godine, u pokušaju da neopaženo uplovi u pulsku luku, u protupodmorničku mrežu zaplela se francuska podmornica Curie. Podmornicu je posada potopila, a u sukobu su pri zarobljavanju poginula dva člana posade. Nakon vađenja s morskog dna te generalnog popravka s nizom prepravaka, podmornica je 1. lipnja 1915. uvrštena u flotni sastav pod oznakom Ub 14 (sl.3) i bila je najbolja podmornica austrougarske mornarice u Prvome svjetskom ratu. Podmornica imenom Curie bila je jedna od ukupno 16 podmornica klase Brumaire sagrađenih za francusku Ratnu mornaricu. Među tada najsvremenijim podmornicama na svijetu, bila je dužine 52.1 m, širine 5.40 m, naoružana s jednom pramčanom torpednom cijevi, a posadu je činilo 28 osoba. Porinuta je 18 srpnja.1912 godine, a najveći dio Prvoga svjetskog rata djelovala je pod nazivom U-14 u sastavu austrougarske Ratne mornarice, u čije je ruke dospjela krajem 1914. godine. Francuska podmornica Curie je, pod zapovjedništvom poručnika bojnog broda G. O'Byrne, 20.prosinca. 1914. godine pokušala izvesti smion prodor u Pulski zaljev, glavnu austrougarsku pomorsku bazu.¹⁴ Akcija je imala za cilj torpediranje nekoliko usidrenih ratnih brodova. Međutim, tijekom ulaska u luku, zaplela se u protupodmorničke mreže postavljene na tome mjestu. Podmornica je bila primorana na izranjavanje, nakon čega ju je lučka obrana potopila jakom topničkom paljbom. Tom je prigodom poginulo troje mornara, dok su ostali pali u zarobljeništvo. Već je 31 siječnja. 1915. godine izvađena s dna mora, te je, zbog maloga broja podmornica u austrougarskoj floti, do 01.srpnja. 1915. godine popravljena i pregrađena u pulskom arsenalu.

¹⁴ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf.09.02.2016>

Tada je primljena u službu austrougarske Ratne mornarice pod novim imenom, Ub-14 (sl. 6). U listopadu 1915. godine von Trapp je preuzeo zapovjedništvo nad Ub 14 i njome je postizao velike uspjehe u trgovačkom ratu protiv grčkih, francuskih, britanskih i talijanskih parobroda. Ub-14 je tijekom 1917. godine djelovala između Malte i Krete, potopivši pritom 11 teretnih brodova.¹⁵ Nakon rata i podjele austrougarske Ratne mornarice među silama Antante krajem 1918. godine U-14 je vraćena Francuskoj i ponovno preimenovana Curie. Do 1928. godine služila je u njezinoj Ratnoj mornarici, a izrezana je godinu dana kasnije. Kada je von Trapp preuzeo zapovjedništvo nad podmornicom s tugom se prisjetio nesretne sudbine njezine prvotne posade. Početkom 1917. godine pozdravit će ponovno proglašenje neograničenog podmorničkog rata i mobilizaciju industrije, a zbog već osjetnih posljedica „gladne blokade“, kako kaže, potopljenju tonažu skupljat će kao što je u mladosti skupljao poštanske marke, očito bez naročitoga sentimenta prema skopčanim ljudskim žrtvama.

Slika 6: Podmornica Ub 14 (*bivša Curie*)

(Izvor: <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pd>, 2016.)

¹⁵ Wienkler,I, Shatz,E.,2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*,Pula, str.170

U nastavku tablicom je prikazan broj potopljenih brodova koje je potopila podmornica U- 14

DATUM :	NAZIV :	TONAŽA:	DRŽAVA :
28.04.1917.	Teakwood	5,315	Velika Britanija
03.05.1317	Antonio Sciesa	1,905	Italija
05.07.1917	Marionga Goulandris	3,191	Grčka
23.08.1917.	Constance	2,469	Francuska
24.08.1917.	Kilwinning	3,071	Velika Britanija
26.08.1917.	Titian	4,170	Velika Britanija
28.08.1917.	Nairn	3,627	Velika Britanija
29.08.1917.	Milazzo	11,477	Italija
19.10.1917.	Elsiston	2,908	Velika Britanija
19.10.1917.	Good Hope	3,618	Velika Britanija
23.10.1917.	Capo di Monte	5,902	Italija

Tablica 1: Popis brodova potopljenih podmornicom U- 14
(Izvor: [https://en.wikipedia.org/wiki/SM_U-14_\(Austria-Hungary,2016.\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SM_U-14_(Austria-Hungary,2016.)))

Od ožujka 1915. do rujna iste godine vlakom stiže u Pulu devet podmornica tipa UBI, koje se u pulskom Arsenalu sastavljaju i uvrštavaju u flote i to: Ub (7, 8, 9 i 26) za njemačku, a Ub (10, 11, 15, 16 i 17) za austrougarsku mornaricu. Uz njih stižu i četiri podmornice tipa UCI oznaka Ub (18, 19, 24 i 25) za potrebe njemačke mornarice, a sastavljaju se od lipnja do kolovoza 1915. Do velike promjene u Sredozemlju dolazi u svibnju 1915. godine zbog dva razloga. Dana 13. svibnja 1915. prva njemačka podmornica Ub 36 (njemačke oznake Ub 21 tipa U 19) uspješno prolazi Gibraltar i stiže do Boke kotorske, čime otvara mogućnost dolaska ostalim njemačkim flotnim podmornicama na Sredozemno more. Druga je velika promjena vezana uz objavu rata Italije Austro-Ugarskoj 23. svibnja. 1915. godine. Stanje se na Jadranu bitno mijenja. Prema mišljenju pomorskih vojnih stručnjaka, talijanska je flota, s pridruženim

francuskim i engleskim brodovljem, jača tri do četiri puta od austrougarske flote. Uz to, glavni problem francuske mornarice za djelovanje na Jadranu, udaljenost baza od područja djelovanja, odjednom se gubi. Unatoč svim očekivanjima, Italija ne samo da ne uspijeva ostvariti prednost u sukobima na Jadranskom moru, već traži pomoć od saveznika za obranu svojih ratnih luka. Pripremajući se za obranu glavne ratne luke Pule, iz južnog dijela Istre evakuira se oko 60.000 civilnog stanovništva. U gradu Pula ostaje svega 12.000 civila, uglavnom zaposlenika za potrebe vojske i funkcioniranje grada. Evakuacija se s vremenom pretvara u tragični egzodus; u logorima je umrlo oko 15.000 osoba. Provodi se dodatna mobilizacija, mornarica s prijeratnih 18.000 narasta na 33.750 ljudi. Posada obrambenih tvrđava s prijeratnih 15.000, ima 51.840 vojnika te 1.410 časnika. Grad je ograđen s četiri reda bodljikave žice pod električnim naponom, takozvanom redarstvenom linijom, i to je prva od tri obrambene linije grada. Na obrambene linije raspoređena su 562 topa i 86 mitraljeza. S morske strane postavljena su četiri miska polja s ukupno 1.450 mina. U gradu je uveden redarstveni sat, obvezno zamračivanje te niz drugih mjera. I, kako su je Talijani nazvali, stvorena je neosvojiva tvrđava Pola. Svoju "slabost" naspram talijanskoj floti, austrougarska mornarica nadoknađuje stalnom aktivnošću pred glavnim talijanskim ratnim lukama, Veneciji, Anconi, Brindisiju... te stalnim napadima na Otrantsku baražu, tako da su je Talijani bili prisiljeni pomaknuti na jug Otrantskog prolaza. Njemačke podmornice djelovale su na Jadranu od lipnja 1915. neovisno, ali pod austrougarskom zastavom, s obzirom na to da Njemačka nije bila u ratu s Italijom do 28.kolovoza. 1916. godine. Na jesen 1915. godine osniva se njemačka podmornička sredozemna flota sa sjedištem u Puli te bazama u Boki kotarskoj i Carigradu. Baza u Puli nalazi se u uvali Vargarola, na mjestu topničke škole austrougarske mornarice. Na području od uvale Vargarole do otoka Svetog Petra uređuju se sidrišta za njemačke podmornice. U listopadu 1917. godine austrougarska mornarica preraspoređuje svoju podmorničarsku flotu tako da na otočju Brijuni ostaju samo starije podmornice koje služe za školovanje kadrova, a operativni dio flote vreća se u pulsku luku na poziciju između molo-karbona i otoka Svetog Petra (danas tvornica cementa). Taj potez bio je uvjetovan potrebom za školovanjem velikog broja novih posada.¹⁶ Podmorničku školu do kraja rata polazilo je ukupno 4.820 članova posade te 682 časnika. Osposobljeno je 50 zapovjednika podmornica. Sredinom 1917. godine protupodmorničke mjere počinju davati rezultate, uspješnost podmornica dostiže vrhunac te počinje naglo padati. Način djelovanja podmornica je zahtjevniji, topovi postaju sve manje djelotvorni pa se za napad sve više koristi

¹⁶ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>.09.02.2016

torpedo. Zbog ograničenog broja torpeda na plovilu, operacije postaju složenije i zahtjevnije, a time se smanjuje i efikasnost podmornica. Dodatne probleme zadavao je velik postotak neispravnih torpeda. Uz gradnju i montažu podmornica za njemačku i austrougarsku mornaricu, u pulskom Arsenalu velike napore ulažu na održavanje postojećih plovila, zamjenu motora, zamjenu akumulatora, popravak fizičkih oštećenja, montažu i zamjenu naoružanja, montažu i zamjenu radiostanica, doradu komandnih tornjića, bojenje plovila, vađenje potopljenih podmornica, generalni remont.. Završetkom rata Njemačka flota sprema se na povratak u Njemačku. Krajem listopada 1918. godine na izlasku iz pulske luke eksplozivom uništavaju podmornice Ub (7, 65, 73, 74, 79, 89, 95). S ostalim, tehnički sposobnim, podmornicama kreću do Boke kotorske, te dalje kroz Gibraltarski prolaz do Njemačke. Vlakom se u Njemačku vraća oko 1.500 brodograđevnih radnika iz Kiela, koji su u pulskom Arsenalu radili na montaži, gradnji i održavanju podmornica. Austro-Ugarska kraj rata dočekuje s 19 podmornica; u ratu je izgubila osam podmornica sa 145 članova posade. Nakon podjele ratnog plijena, Italija dobiva jedanaest, a Francuska osam podmornica.

U pulskom Arsenalu uništavaju se nedovršene podmornice. Posebno mjesto u pomorskim operacijama zauzimaju podmornice, što je rezultiralo odlikovanjem 95 podmorničkih časnika. Najistaknutije mjesto među njima zauzima Georg Ritter von Trapp (sl.7).

Slika 7: Georg von Trapp u provjeri svoje podmornice
(Izvor: <http://www.paluba.info/smf/index.php?topic.2016>.)

5. Život obitelji von Trapp u Puli

Na početku 1911. godine, 10.siječnja. Georg se oženio sa Agathom, a iste godine rođen je u Puli, u imperijalnom zdanju današnje bolnice Negri, i njihov prvi sin Rupert von Trapp. Obitelj je ostala živjeti u Puli. Georg se sav posvetio izgradnji imperijalne podmorničke flote i potrebnim testiranjima i usavršavanjima. 1912. godine obitelj useljava u velebnu vilu „Casa Trapp“, izgrađenu za njih (sl.5). Nju je, uz još desetak okolnih vila, projektirao austrijski arhitekt Ferdinand Geyer. Vila Trapp nalazi se na Verudi, ondašnjoj pulskoj rezidencijalnoj četvrti za visoke časnike Istočno od vile nalazila se vila Miklosa Horthya, posljednjeg zapovjednika austro-ugarske ratne monarhije kojega je Car 1918. godine ovlastio da nakon raspada Austro-Ugarske preda bazu, flotu i pomorsku tvrđavu u Puli predstavnicima Države Srba, Hrvata i Slovenaca. Izgradnju vile financirao je i sam von Trapp. Danas je vila na adresi Pina Budicina 11, a u prizemlju je nekada bio smješten dječji vrtić „More“. Vila je velika i prostrana, na dva kata. Na gornjem katu smješteni su stambeni prostori, a na donjem nekadašnji dječji vrtić. Mješavina je gradske vile i lovačkog dvora, a tornjići, vijugave stepenice i zaobljeni prozorski okviri omiljeni su graditeljski element toga doba. Ima i danas zapušten vrt koji su nekada resili ukrasni grmovi ruža ili hortenzija. Puteljci oko kuće nekoć su bili njegovani, a drveće pomno obrezano. Vila je imala i pomoćne objekte za poslugu koja je svugdje živjela potkrovlju i navečer donosila na terasu rashlađena pića. U prizemlju su bile gospodarske prostorije poput kuhinje i smočnica, a na prvom katu odvijao se društveni život obitelji u salonima za kavu, za glazbu, pisanje pisama i čitanje, objedovanje i primanje gostiju. Na drugom katu bile su spavaonice obitelji. Obitelj von Trapp živjela je uobičajenim životom klase kojoj je pripadala. Formalnost i krući način ophođenja još nisu bili ustuknuli pred idejama slobode koja često ne poznaje i ne prihvaća nikakva pravila. Čvrsti ritam dana omeđen dužnostima, obrocima i satovima primanja davao je životu mir i preglednost. Danas je zgrada podijeljena na više stanova. Glavni ulaz je zapušten.¹⁷ Pod je od hrastovih dasaka. Strop je visok i bijel, a stepenicama se može lagano popeti do prvog velikog odmorišta veličine prosječne dnevne sobe modernih stanova, a koji je zapravo uvod u dva niza salona u kojima su živjeli Agatha i Rupert von Trapp – prvorođeni sin kad je počeo rat. Kad se rodila mala Maria Francesca 28. rujna. 1914. godine, Agatha je mužu poslala telegram koji je tada zapovijedao podmornicom „U-5“ usidrenoj u Boki kotorskoj. S ukupno 45.668 potopljenih brodova, 1 krstarice i podmornice, von Trapp je bio najuspješniji austrougarski mornarički

¹⁷ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra,09.02.2016>.

časnik. U svibnju 1918. godine biva promaknut u čin kapetana korvete i imenovan zapovjednikom Boke kotorske. Osim brojnih zasluženih visokih odlikovanja dobio je i Viteški križ, kao najviše vojno odličje. „Biti častan vojnik i časno se boriti“ bio je moto Georga von Trappa. Omiljen među mornarima jednako kao poslije među članovima obitelji više je služio, manje naređivao, a zaslugama se uopće nije dičio. Jasno je osjećao da postoji granica između pravih i pogrešnih odabira, između Dobra i Zla. Bio je čovjek od riječi i čovjek integriteta. Njegov život opisan je u njegovoj autobiografiji na njemačkom jeziku “Bis zum letzten Flaggenschuss“ – „Do zadnjeg spuštanja zastava“. Prava je šteta što knjiga nikada nije prevedena na hrvatski jezik. Postoji englesko izdanje knjige (To the Last Salute, Memoires of an Austrian U-boat Commander), do kojega je moguće doći isključivo narudžbe putem Interneta. Ipak istražujući web stranice uspio sam pronaći neke podatke o poglavljima i tekstovima o kojima knjiga govori. To je prava knjiga ratnog kapetana posvećena mornarici, moru, različitim vrstama brodova i podmornicama, manjim i većim torpednim čamcima, razmišljanjima o vojnoj strategiji i taktici, važnosti ljudstva i njihovoj odanosti, o odlukama, neprijatelju i vojničkoj časti. Ali u njoj je i puno predivnih opisa podneblja i ljudi što ih je susreo duž cijelog Jadrana. "A kad kreću na more, ti ljudi uvijek pjevaju svoje prastare pučke pjesme. Balade su to s bezbroj stihova u kojima odjekuju bojni pokliči, ali se čuju i nježni ljubavni glasovi. Neobične su to melodije, a tonovi koji odjekuju kao da nama sjevernjacima pričaju priče o tajnoj ljubavi, tuzi i čežnji ponosne nacije porobljene stoljećima. Pa iako ne razumijem riječi, razumijem tužnu stoljetnu čežnju što iz njih izvire. Njihovo pjevanje dirnulo mi je dušu na čudan način već prvi put kad sam ih čuo. A koncert stotine cvrčaka kao da im je pratnja. Miris zemlje što ga donosi noćni povjetarac kao da čovjeka omami, tako je težak i sladak“. U daljnjem tijeku knjige posebno je opisao Crnogorce:

„Kad Crnogorci silaze na tržnicu u Kotor, muškarac jaše na magarcu, a žena hoda uza nj i nosi sav teret. Jedan od časnika pošao je do čovjeka i upitao ga: „A ti? Zar ti ništa ne radiš? Zar puštaš ženi da sve sama radi?“ „Ništa? Pa spavam sa ženom!“¹⁸

Ali stvari nisu tako loše kako izgledaju. Muškarci su dobri mornari i ribari i obrađuju zemlju koju se ne bi usudio taknuti niti jedan seljak iz ravnice. San im je poći u Ameriku gdje su im već braća i stričevi, vratiti se s nešto dolara i otvoriti restoran“.

¹⁸ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra,09.02.2016>.

5.1. Kuća u Budicinovoj ulici 11

U pulskom predjelu Veruda, lagano se penjući prema brdu Vidikovac, vodi Budicinova ulica. To je četvrt starih vila mornaričkog grada Pule, čiji je nekadašnji sjaj iz desetljeća pred Prvi svjetski rat danas izbljedio i djelomice je uništen. Tu su stalna boravišta imali carski i kraljevski mornarički časnici sa svojim obiteljima. Pored Viške ulice i pored kuće broj 13 dolazi se do kuće broj 11 gdje je sa svojom obitelji živio Georg von Trapp (sl.8-9). U zgradi danas stanuje više obitelji, a u prizemlju kuće sa strane parka koja je bila dom von Trappovih do nedavno se nalazio dječji vrtić More. Danas se na tom mjestu nalazi novo otvoreni Gerontološki centar Vila Trapp (sl.10). Grad Pula osigurao je Domu za starije i nemoćne osobe Alfredo Štiglic prostor u ovoj vili na Verudi, u Ulici Pina Budicina 11. U Gerontološkom centru (sl.11-12) odvijaju se aktivnosti "dnevnog boravka" i aktivnosti savjetovališta. U tom će se prostoru održavati i radionice za članove obitelji te javne tribine. Autorovo mišljenje jest kako je primjer nekadašnje obiteljske kuće von Trapp najbolji pokazatelj kako građani Pule, pa i sami gradski vjećnici očito ne poznaju njegovo djelovanje ili smatraju da von Trapp nije važan za Pulu. Autorovo mišljenje je kako ipak ima više onih koji nikada nisu čuli za von Trappa. Od početka svog osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja ne sjećam se da nam je i jedan profesor na satu povijesti spomenuo von Trappa. Završavam petu godinu diplomskog studija Kultura i turizam. U tih pet godina mnogo toga sam naučio o kulturi, povijesti Pule i fortifikacijskim spomenicima iz doba Austro-Ugarske. Međutim na niti jednom satu nije spomenut Georg von Trapp. Mogu se samo zapitati da li ga profesori ne smatraju dovoljno važnim za pulsku povijest. Ako je zaista tako, onda je to žalosno. Nije niti čudno da stanovnici Pule nisu upoznati sa likom i djelom von Trappa, a ako netko možda i zna za njega, reći će da je to lik iz filma. Prava je šteta kako je grad odlučio kuću pretvoriti u Gerontološki centar. U gradu ima toliko zapuštenih stambenih zgrada koje nisu od nekog velikog značaja i koje su se mogle prenamjeniti u dom za starije i nezbrinute osobe. Pogotovo danas kada se Pula kandidirala za europski grad kulture mogla se vila valorizirati kao jedan od povijesnih identiteta našega grada. Da je autor član gradskog vijeća ili djelatnik turističke zajednice zauzeo bi se za realizaciju ovakve ideje. Najprije bih sve upoznao sa pričom o von Trappu, a zatim bih predložio projekt prenamjene zgrade u kojoj je živjela obitelj von Trapp. Prvo bih pokazao fotografije rezidencije von Trapp u Salzburgu koja je pretvorena u hotel von Trapp. Predložio bih da se dio zgrade, odnosno mjesto gdje je nekada stanovala obitelj von Trapp prenamjeni u spomen kuću gdje bi se mogli razgledati saloni, spavaće sobe, kao i sobu u kojoj je rođeno prvo dijete von Trappovih. Izložio bih i

posuđe koje je obitelj koristila, kao i Georgova odlikovanja i uniforme. U prostoru bi također bila uređena jedna posebna soba gdje bi se održavala predavanja i radionice o von Trappu. Zidovi te sobe bili bi ispunjeni originalnim fotografijama i portretima obitelji von Trapp, kao i fotografijama glumaca koji su ih igrali u filmu „Moje pjesme, moji snovi“. Na malenom televizoru vrtio bi se film. Do te prostorije nalazila bi se još jedna manja soba opremljena glazbenim instrumentima i stihovima pjesama koje su se pjevale u filmu. Na samom ulazu bila bi postavljena spomen ploča na kojoj bi pisalo „ U spomen obitelji von Trapp od 1912. do 1918. godine.“ U suradnji sa kinom Valli svake godine na Georgov rođendan 04. travnja, kino bi bilo uređeno u austro- ugarskom stilu sa portretima i originalnim slikama Pule iz razdoblja Austro-Ugarske Monarhije a na velikom platnu prikazivao bi se film „ Moje pjesme, moji snovi“, kao i arhivske snimke Pule iz spomenutog razdoblja. Prava je šteta što do danas nije prevedena na hrvatski jezik von Trappova autobiografija „ Do zadnjeg spuštanja zastava“, ne samo zbog toga što govori o njegovom životu već i zato što opisuje živote običnih mornara i časnika, kao i život u Puli u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije. Danas o tome imamo dostupnu samo jednu knjigu, a to je „ Puna je Pula“ Mate Balote. U Puli se od kraja prošle godine u „Pulskom filmskom klubu“ odvijaju radionice i rasprave o filmovima nastalim prema književnim predlošcima. Nakon pogledanog filma vode se rasprave. Da je knjiga „ Do zadnjeg spuštanja zastava“ prevedena mogla bi se i ona uvrstiti u radionice i tako educirati građane o ovoj priči, bez obzira što film ne govori o životu von Trappovih u Puli. Iskreno mi je žao što grad Pula nije nikada razvio jedan ovakav projekt koji bi grad sasvim sigurno približio ka željenom cilju europske prijestolnice kulture.

Slika 8: Villa Trapp

(Izvor: <http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>, 2016.)

Slika 9: Villa Trapp danas

(Izvor: <http://www.povijest.net/v5/wp-content/uploads/2010/03/trapp-5.jpg>, 2016.)

Slika 10: Ulaz u Gerontološki centar
Izvor: autor

Slika 11: Gerontološki centar
Izvor: autor

Slika 12: Zgrada Gerontološkog centra Vila Trapp
Izvor: autor

5.2. Mornaričko groblje u Puli

Mornaričko groblje u Puli je spomen groblje koje se nalazi na Stoji, smješteno nadomak uvale Valkane, omiljenim šetalištem Puljana. Jedno je od najvećih vojnih groblja u Europi. Ovo austrougarsko groblje otvoreno je 1862. godine, a za njegovo uređenje Ministarstvo mornarice kupilo četiri tisuće četvornih metara zemlje. Danas se groblje rasprostire na više od 22 tisuće četvornih metara, a na njemu je prema dostupnim podacima pokopano oko 150.000 ljudi. Šetnja kroz Mornaričko groblje zasigurno je šetnja kroz predivan park, jer groblje je uređeno i obnovljeno 1990. godine uz pomoć austrijskog Crnog križa i Njemačkog narodnog saveza za brigu o ratnim grobovima. Zahvaljujući akciji i poduzetnosti austrijskog Crnog križa koji se brine o brojnim vojnim grobljima na prostoru negdašnjega carstva, u obnovu i uređenje Mornaričkog groblja u Puli uloženo je dva milijuna maraka. To je groblje postalo svojevrsni most austrijsko-hrvatskog prijateljstva.¹⁹ Ovdje jedno uz drugo leže August Ritter von Trapp i njegova žena Hedwig Wepler (sl.13). Georgov otac umro je već 1884. od tifusa pa je majka od skromne mirovine sama odgojila Georga von Trappa, velikog i časnog čovjeka kojega se danas Pula gotovo niti ne sjeća.

Slika 13: Grobovi von Trappovih roditelja

(Izvor: <http://povijest.net/v5/wp-content/uploads/2010/03/trapp-4.jpg>, 2016.)

¹⁹ Wienkler, I, Shatz, E, Načinović, D., 2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*, Pula, str 230.

6. Povratak u domovinu

Rat je završio u studenom 1918. godine. Monarhija se raspala, Austrija je izgubila jadransku obalu, Pula više nije bila glavna carska ratna luka, napuštaju je mnoge obitelji, a među prvima obitelj von Trapp. Kad se Georg vratio obitelji, Agatha je rekla djeci: „Morate biti dobri i dragi prema tatici, izgubio je i rat i mornaricu“. Obitelj se preselila u Austriju gdje je rođeno ostalo troje djece, na imanju Agathine majke blizu Zella am See. Ondje su njegova djeca svjedočila o savršenom liku oca koji je svu svoju ljubav prema mornarici postupno predočio u roditeljstvo. Imanje je Georgu bilo preusko pa obitelj 1921. godine seli u Klosterneuburg, gdje se rađa još i Martina. Djecu (sl.14) tad zahvaća bolest šarlah od kojeg 03.rujna. 1922. godine umire majka Agatha. Georg (sl. 16) odlazi s obitelji u blizinu Salzburga u predgrađe Aigen i sav se posvećuje djeci, njihovu odgoju i naobrazbi, posebno glazbenoj, koja je obilježje salzburške tradicije. Život von Trappovih uvelike se mijenja drugom polovicom dvadesetih godina kada se mnogobrojnim zaposlenicima vile pridružuje mlada štićenica obližnjeg samostana, Maria Krutschera. Ona isprva samo skrbi za bolesnu Georgovu kćer, no ubrzo si pripisuje ulogu obiteljskog glazbenog mentora. Ohrabrena kapetanovom glazbenom pratnjom na violini, mandolini i gitari, formira pravi dječji zbor. Česta glazbena druženja ne rezultiraju samo dječjim usavršavanjem u zbornom pjevanju, već i zaljublivanjem Marije i Georga (sl.17), pa i njihovom ženidbom, krajem 1927. godine, par je dobio još dvoje djece. Pustolovni su se von Trappovi, potaknuti Georgovom nostalgijom, 1931. godine u pratnji rođaka i njegove obitelji bicikloma uputili iz Salzburga, preko Alpa skroz do Pule, gdje ih je čekala prtljaga. Smjestili su se kod gospodina Paulette, koji je prije rata držao željezariju u Puli, koji ih je pozvao na ljetovanje na Fratarski otok (sl.24). Nakon povratka u Austriju blagostanje obitelji narušava odjek svjetske ekonomske krize, kojim Austrijska banka propada, kao i većina njihova uloženog novca. Te je 1933. godine novim imovinskim stanjem obitelj primorana sama obavljati sve kućanske poslove. Postaje neizbježno unovčiti jedinu zajedničku sposobnost, dakako, pjevanje. To se ubrzo pokazuje savršenom odlukom, nakon samo nekoliko manjih nastupa na privatnim zabavama, uslijedili su mnogobrojni javni nastupi. No, dok djeci novonastala situacija predstavlja uzbudljivu avanturu, njihov je otac užasnut. Deklasiranje na scenskog izvođača on u početku neprestano izbjegava. Uredno bi najavio zbor, te se opet pojavio tek na pljesku publike. Na salzburškom glazbenom festivalu dobivaju prvu nagradu u zbornom pjevanju, što im postaje pozivnicom za nastupe diljem

Europe. No 1938. godine, kada Hitler okupira Austriju, obiteljski sklad opet je poljuljan prekidom daljnjih nastupa.²⁰.

Kao i većina austrijskih aristokrata, von Trapp ne skriva antipatiju prema nacizmu. Štoviše, on tri puta odbija stupiti u nacističku mornaricu, dva puta odbija postati zapovjednikom podmornice i zapovijedati podmorničkom postajom, na koncu još odbija nastupiti sa obiteljskim zborom na Hitlerovoj rođendanskoj proslavi. Kada mu je naređeno da na svoju kuću objesi barjak sa kukastim križem, odbio je, rekavši da bi na tom mjestu radije istaknuo svoj stari perzijski ćilim. Nudili su mu visoke položaje u mornarici, on ih je sve odbio, ne dopuštajući ni da ga ucijene sudbinama njegove djece. Videći da će taj čin prelići nacističku čašu tolerancije prema nekadašnjem ratnom heroju, kapetan odmah kreće sa cijelom obitelji i s nekoliko bližih suradnika preko granice u Italiju, hineći odlazak na planinarski izlet. U ponoć istog dana nacisti zatvaraju austrijske granice. Tom prilikom Georg je svojoj djeci rekao: „Djecom stojimo nad otvorenim grobom Austrije.“

Odlazeći iz Austrije, von Trappovi prepuštaju svoju vilu u Salzburgu muškom katoličkom redu Presvete Krvi. Već 1939. godine Villa Trapp postaje sjedište Reichsführera (posebni čin SS-a) i zapovjednika SS postrojbi Heinricha Himmlera. Vjerojatno su Von Trappova uvreda Hitlera i sam bijeg iz Austrije nagnali nacističkog velikodostojnika da okupira i podvrgne njihovo imanje u službu Trećeg Reicha. Ubrzo Himmler nalaže gradnju velikog bijelog zida koji i danas okružuje vilu. O strahotama svjedoči i preživjeli sluga koji navodi da je Himmler, propisavši robovski rad pri izgradnji zida, zbog sigurnosti ili vlastite paranoje, po svršetku radova dao streljati sve radnike. Nakon svršetka rata Villu Trapp nastanjuju američki časnici. Međutim, pravo vlasništva vraćeno je izbjegloj obitelji, koja 1948. godine opet prosljeđuje vilu redu Presvete Krvi, u čijem je vlasništvu i danas.

Obitelj kratko živi u Trstu pripremajući se za američku turneju. Krajem 1938. godine dolaze u New York, gdje održavaju veliki božićni koncert. Pjevajući na njemačkom jeziku i nastupajući u tradicionalnoj austrijskoj nošnji, priskrbuju pažnju nacije. Nakon šest mjeseci gostovanja u SAD-u i rođenja Georgovog desetog djeteta, sina Johannesa Georga, obitelj je prisiljena vratiti se u Europu zbog isteka vize. Zahvaljujući daljnjim pozivima na gostovanja, uspijevaju si osigurati vize za zemlje Skandinavije. Izbijanjem Drugog svjetskog rata, njihov američki menadžer šalje im karte za put i vize, kako bi mogli potpisati ugovor za drugu

²⁰ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.croatia.org/crown/articles/9948/1/The-Sound-of-Music-von-Trapp-and-Croatia.html>, 10.02.2016

američku turneju. „The Trapp Family Singers“, ne svlačeći svoju alpsku nošnju, do konca karijere neumorno nastupaju, onemogućeni ostvariti zasebne privatne živote. Prvom većom zaradom obitelj u Stoweu (Vermont) kupuje imanje zbog njegove neodoljive sličnosti s austrijskim domom. Ondje 30. svibnja 1947. godine umire kapetan korvete, najodlikovaniji podmornički časnik Prvog svjetskog rata, od raka pluća kao i mnogi njegovi suborci jer u to su vrijeme podmornice isparavale mnoge otrovne plinove. Na samrtnom krevetu bio je okružen obitelji koja mu je pjevala. Pokopan je na obiteljskom imanju u Vermontu i bio bi odavno zaboravljen da nije bilo besmrtnog američkog filma „ Moje pjesme, moji snovi“ (sl.15) u kojem je von Trappa odglumio Christopher Plummer (sl.18), a Mariju Julie Andrews (sl.18).

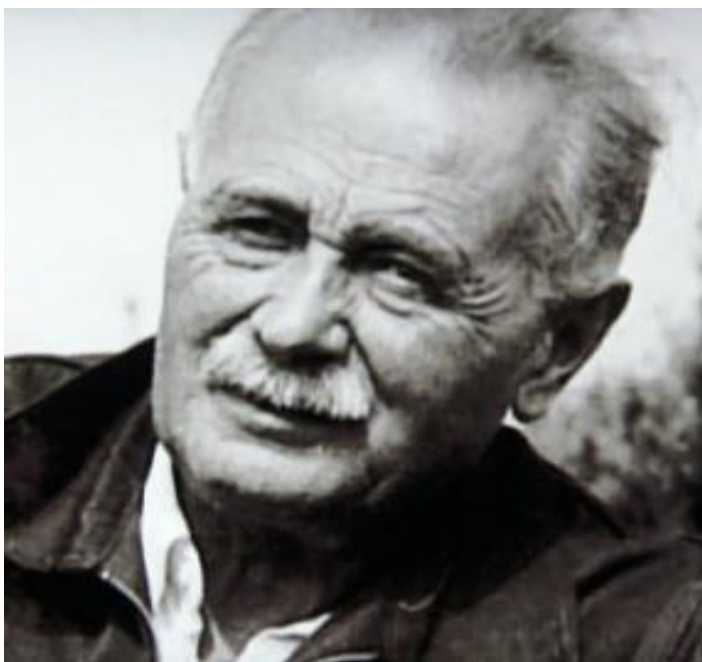
Slika 14: Von Trappova djeca

(Izvor: http://www.jutarnji.hr/multimedia/archive/00729/n_729956S0.jpg, 2016.)

Slika 15: Film Moje pjesme, moji snovi

(Izvor: <http://www.croatia.org/crown/articles/The-Sound-of-Music-von-Trapp-and-Croatia.html> , 2016.)

Slika 16: Ostarjeli von Trapp

(Izvor: <http://www.paluba.info/smf/index.php?topic=8630.0>, 2016.)

Slika 17: Georg i Maria von Trapp

(Izvor: http://image2.findagrave.com/photos/2007/306/1610_119411512840.jpg, 2016.)

Slika 18: Christopher Plummer (Georg von Trapp) i Julie Andrews (Maria von Trapp)
(Izvor: <http://cdn.images.express.co.uk/img/dynamic/The-Sound-Of-Music-256030.jpg>, 2016.)

7. Izložba povodom 100 godina od početka Prvog svjetskog rata

Godine 2014. obilježena je stota godišnjica od početka Prvog svjetskog rata. Tom prigodom u pulskoj gradskoj knjižnici održana je izložba, koja je kroz tekst i ilustraciju, obrađivala društveni život i svakodnevicu Pule u mjesecima pred početak Prvog svjetskog rata. Uspoređujući Pulu sredinom 19. stoljeća i Pulu 1914. godine zamjetna je gotovo zapanjujuća preobrazba jednog provincijskog gradića na samom jugu istarskog poluotoka u urbano i moderno vojno-pomorsko susretnište Mediterana i Srednje Europe. Pula je u ulozi glavne luke Carske i kraljevske ratne mornarice ekspanzivno rasla u urbanističkom, demografskom, industrijskom i kulturnom pogledu i bila jedan od osam najvećih gradova austrijskog dijela Monarhije. Izložbom je bio obuhvaćen pogled na pulsku svakodnevicu i fizionomiju prijeratne Pule u osvit tragičnih događanja 1914. godine kroz vijesti i napise iz tadašnjih dnevnih novina i tjednika, prikaz kulturnih i gospodarskih djelatnosti te društvenih prilika. Osim te izložbe održana je i jedna posvećena Georgu von Trappu. U Muzejsko-galerijskom prostoru Sveta srca, Mauricio Ferlin (sl. 23) pulski dizajner, glazbenik, redatelj i jedan od intrigantnijih i sveobuhvatnijih umjetnika u Hrvatskoj u vrijeme književnog festivala

Sa(n)jam knjige, osmislio je i postavio izložbu "Zatvoreno more" (sl.21), posvećenu mitu i činjenicama o obitelji von Trapp, i njihovim pulskim godinama. Sam naziv tiče se vojničkog zadatka koji je Georg von Trapp proveo na početku rata, kada je sustavom miniranja zatvorio pulsku ratnu luku. Svoj posao obavio je besprijekorno, ali nešto je u samoj ideji miniranja (sl.20) bilo pogrešno, pa nije prošlo ni nekoliko tjedana kada se dogodila velika pomorska tragedija u kojoj je od mine stradao putnički brod Baron Gautsch. Broj žrtava, uglavnom civila, turista i ljudi koje je početak rata zatekao daleko od doma, nikad nije ustanovljen. Dogodilo se to u četvrtak, 13. kolovoza 1914. godine. Nešto je duboko proturječno u osobi čestitoga oca i austrijskoga domoljuba, podmorničkog kapetana i minera Georga Rittera von Trappa. Bio je nesumnjivo ispravan, a pucao je podmorničkim torpedima (sl.26) potajice na neprijateljske brodove i zatvarao more oko Pule. No, Mauricio Ferlin nije se bavio time. Njega se više tiče ona svjetla i moralistička strana priče. Izložba koju je postavio bila je kontinuirana naracija, ispriповijedana nizom eksponata posuđenih od kojekuda, koji se izravno ili posve neizravno tiču Von Trappovih, ali efektно pridonose priči. Poput riječima ispriповijedane priče: „Važno je sjećati se; ne zaboraviti. Niti jedna naša obitelj nije prošla neokrzuta ni 1914., ni 1941. ni 1991. godine. Vrijedi pamtiti zlo kao opomenu za neponavljanje“, kazala je povjesničarka umjetnosti Gojka Ostojić Cvajner (sl.24) prilikom otvaranja izložbe.²¹ Ovaj pulski umjetnik i dizajner spojio je miniran pulski akvatorij 1914. godine, neuspjeli pokušaj proboja francuske podmornice "Curie" u pulsku luku iste godine te njenog naknadnog austrougarskog zapovjednika Georga von Trappa, kao i njegovu brojnu obitelj (sl.22) koju je proslavio megapopularni holivudski film iz 1965. godine "Moje pjesme, moji snovi" (sl.25). Moment koji je zaokružio razdoblje od stotinu godina je vijest da je njegovo zadnje od sedmero djece (sl.19), dijete, utjelovljeno u filmu, kćerka Maria Franziska (rođena 1914.), umrla u veljači 2014. godine u stotoj godini. Raznim artefaktima - fotografijama, dokumentima, predmetima, knjigama, nacrtima, a posebno pratećim edukativnim tekstovima osvijetljen je život von Trappa, aristokrata koji je za pulskih godina živio u Vili Trapp u današnjoj Budicinovoj 11, zatim ratnika, podmorničara, pustolova, sanjara, kasnije protivnika nacizma koji je odbio podmorničarsku službu na visokoj poziciji, spriječio da mu jedan sin liječnik ode u vojsku i odbio poziv da sa svojom obitelji pjeva na Hitlerovom rođendanu. Izložene fotografije su dvoslojne, maštovito povezujući stvarnu i filmsku obitelj, Salzburg i Pulu. Izložba se referira i na 1931. godinu kada su von Trapp i

²¹ Izvor: *Internet stranica*; <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 10.02.2016.

njegova obitelj biciklima iz Salzburga preko Alpa u pet dana došli do Pule, gdje su posjetili Fratarski otok (sl.24) a na katu ovog muzejsko galerijskog prostora izložen je i šator tog doba. Ferlina zanimaju von Trappova vezanost za obitelj, njihova raspjevana pobožnost, samoubilačka principijelnost, odnos istine i mita, životnih činjenica i holivudskog filma, te uloga von Trappovih u jednoj zatajenoj povijesti Pule. Ova izložba predstavljala je ne samo sliku jedne epohe, već i jednoga iznimnog čovjeka koji se odvažio suprotstaviti onome konačnom i najvećem zlu.

U nastavku se prikazuje nekoliko slika koje se moglo pogledati na izložbi.

Slika 19: Sedmero djece: sinovi i kćeri koje je dobio u prvom braku s Agathom
(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016.)

Slika 20: Bombe bojnih brodova

(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016)

Slika 21: Otvaranje izložbe

(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016)

Slika 22: Brojna obitelj von Trapp

(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016)

Slika 23: Mauricijo Ferlin i Gojka Ostojić Cvajner

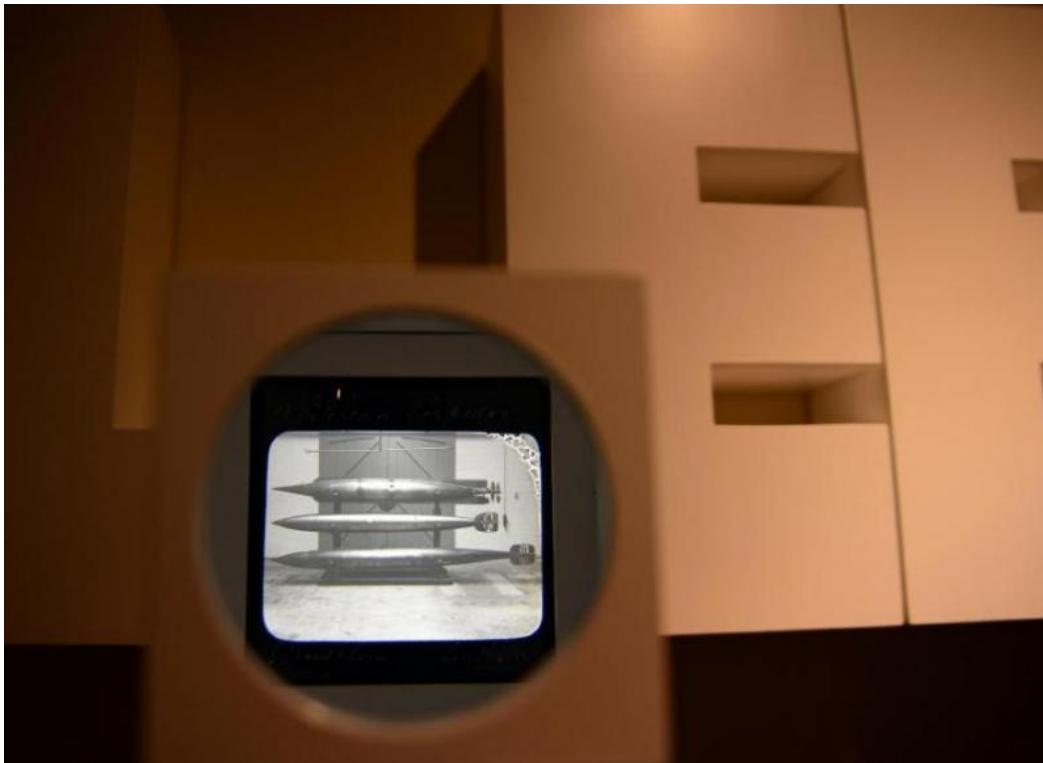
(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016.)

Slika 24: Šator von Trappovih prilikom ljetovanja na Fratarskom otoku
(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016.)

Slika 25: Von Trappova djeca (stvarna i filmska)
(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016.)

Slika 26: Podmornička torpeda

(Izvor: <http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>, 2016.)

Kako će se 2018. godine obilježiti stota godišnjica od kraja Prvog svjetskog rata, a sve u sklopu projekta grada kao europske prijestolnice kulture bilo bi lijepo kada bi se naši gradski oci potrudili i gradu vratili nekadašnji sjaj kojeg je Pula imala u vrijeme kada je bila glavna luka Austro-Ugarske Monarhije, te kada bi ponovno organizirali izložbu o von Trappu, ali i o austrougarskoj Puli. Na toj izložbi trebalo bi se prikazati slike i makete bojnih brodova i podmornica, a posebno podmornice „U 5“ na kojoj je von Trapp bio zapovjednik, kao i bojnog broda „Viribus Unitis“ čiji poginuli mornari leže pokopani na Mornaričkom groblju. Trebalo bi izložiti i originalne uniforme i oružja iz tog vremena, kao i slike Pule, iz tog razdoblja. Na taj bi se način omogućilo da svi zainteresirani mogu vidjeti Pulu u nekadašnjem izdanju, slike nekadašnje željeznice i tramvaja, te slike starih austro–ugarskih vila. Sve bi to trebalo popratiti kraćim ili dužim dokumentarnim filmovima ili razgovorima sa povjesničarima koji su se specijalizirali za razdoblje ne samo povijesti Pule, već i Prvog svjetskog rata ili sa potomcima onih koji su se u tom ratu borili. Zamislite samo da na toj izložbi sudjeluju i unuci Georga von Trappa i da govore o sjećanjima na svog ocu i djeda, te o životu u Puli. Organizatori izložbe kao goste trebali bi pozvati Christophera Plummera i Julie Andrews – glumce iz filma „Moje pjesme, moji snovi“. Christopheru Plummeru bi zasigurno bila čast gostovati u gradu u kojem je živio lik kojega je tumačio na filmu. Ironično je da nikada nije volio taj film, niti lik kojeg je glumio. Gostujući na izložbi mogao bi govoriti o

utiscima ekranizacije lika i podijeliti sjećanja sa snimanja filma, kao i zapjevati u duetu sa Julie Andrews neke od nezaboravnih pjesama iz filma. Siguran sam da niti gospodin Plummer ne zna pravu priču o von Trappu, a pogotovo ne o njegovom životu u Puli i postignućima u mornarici. Kada bi sve to znao, zasigurno bi promijenio mišljenje i uvidio da je odglumio jednog jako velikog i plemenitog čovjeka. Poslije izložbe bilo bi moguće posjetiti novo uređenu spomen sobu u Vili Trapp, kao i pogledati u kinu Valli film „Moje pjesme, moji snovi“ uz uvodnu riječ glavnih glumaca. Mislim da bi se o ovog događaju naveliko pisalo i da bi time Pula zaista zaslužila status grada kulture. Izložba bi zasigurno privukla mnoge goste iz Austrije, Njemačke i Italije, zemalja koje su nekada bile zaraćene i borile se na suprotnim stranama, a danas bi se njihovi građani zajedno kulturno uzdizali i učili jedni od drugih.

8. PROJEKT ISTRA INSPIRIT

Istra Inspiririt je projekt Istarske županije, Turističke zajednice Istre i Istarske razvojne turističke agencije koji obogaćuje kulturno-turističku ponudu poluotoka, oživljavanjem povijesnih događaja na autentičnim lokacijama, kroz uprizorene istarske legende i mitove te samim time nastoji obogatiti kulturno – turističku ponudu Istre. U svega nekoliko dana, posjetiteljima se nudi jedinstveno putovanje kroz vrijeme, od kaštela, rimskih vila, starogradskih jezgri i muzeja do sudjelovanja na rimskoj gozbi, srednjovjekovnom pogubljenju, baroknom balu i boravku u crnom rudniku. Trenutke istarske mistične povijesti, uz vrhunske glumce i izvrsnu scenografiju, upotpunit će i posebno pripremljena večera iz pojedinih povijesnih razdoblja, zabava, ples i razna iznenađenja... Prilika je to za nesvakidašnje čarobne doživljaje koji su mogući samo u Istri. Ovdje se turisti mogu odlično provesti i doživjeti interakciju sa glumcima, što im omogućava nezaboravan doživljaj, mogu se gostiti na rimskoj gozbi, imati uprizorenu scenu bijega iz kaštela, prisustvovati spaljivanju vještice, upoznati čudesna mitološka bića iz prošlosti, zaplesati na baroknom festivalu ili zaroniti u mračnu stranu – istarski rudnik u Raši. Ovaj projekt trenutno čini jedanaest predstava, a to su: *Mitska bića Istre*, *Crispo*, *Spacio*, *Vještica Mare*, *Iustitia*, *Svjetionik ljubavi*, *Jules Verne: Bijeg iz kaštela*, *Buzet po starinski*, *Rudarska Republika*, *Morganovo blago* i *Kupelwieser na Brijunima*. Istra Inspiririt je već u samom začetku prepoznat kao važan proizvod kulturnog turizma, te je do sada nagrađen raznim prestižnim nagradama za najkreativniji turistički program, a to su: CBTour - nagrada za najbolji kreativni program hrvatskog poslovnog turizma, 2012.; MRAK (Mreža za razvoj i kreativnost) - nagrada za najbolji kreativni i inovativni turistički proizvod, 2012.; 'Simply the best' - nagrada koju

dodjeljuje UHPA i časopis Way to Croatia za kreativni i inovativni pristup oblikovanju turističke ponude, 2012., 'Zlatna koza 2012 / Capra d'oro 2012' - za najbolji inovativni proizvod u Istarskoj županiji, 2012.; 'Golden Zoom Awards' – najbolja marketinška kampanja turističke destinacije dodijeljena u sklopu Travel Zoom konferencije na Bledu u Sloveniji, 2013.; 'XVIII edición Concurso al mejor producto de turismo', FITUR, Madrid - nominacija za najbolji međunarodni turistički proizvod, 2013.; 'Creative Tourism Award' - nagrada za najkreativniji doživljaj u 2014. godini koju je Istra Inspiritu dodijelila međunarodna organizacija Creative Tourism Network iz Barcelone, 2015.²²

8.1. Uloga Istra Inspirita

Kao što je već spomenuto, ovdje se potiče interakcija između glumaca i posjetitelja te je upravo to jedan od bitnih elemenata koji čine ovaj projekt. Može se reći da se projekt razvija u skladu sa današnjicom upravo jer se danas u turizmu naglašava doživljaj i interakcija, te se potiče doživljaj straha kao novi oblik emocije u turizmu koji će sveukupnu atmosferu učiniti još interesantnijom. Osim što posjetitelji mogu sudjelovati u predstavama koje traju uglavnom oko dva do tri sata, kasnije ih očekuje još jedno iznenađenje, a to je večera koja je prilagođena predstavi i njihovoj tematici, te je u skladu s vremenom. Tako posjetitelji imaju mogućnost kušanja nečeg tradicionalnog i autentičnog, uz doživljaj, na autentičnim lokacijama. Uz jedanaest već spomenutih priča u nastavku je dana ideja jednoga novog programa koji bi se jednog dana jako lijepo uklopio kao dvanaesta priča Istre Inspirita.

Priča o admiralu von Trappu:

Doživljaj uključuje:

- piće dobrodošlice na Forumu ispred TZ
- ukrcaj na rivi na podmornicu (repliku Curie)
- isplovljavanje do mjesta potapanja podmornice uz priče
- plovidba do ULJANIKA gdje je podmornica popravljena, nastavak plovidbe do Porera, austougarskog svjetionika i povratak u Pulu
- iskrcaj na rivi i šetnja do Doma branitelja, austrougarske biblioteke

²² Izvor: *Internet stranica*; <http://www.istrainspirit.hr>, 10. 02. 2016.

- nastavak šetnje do restorana Delfin (sada „austrougarski“ restoran i slastičarna), ručak
- prijevoz do vile Trapp i Mornaričkog groblja, posjet grobovima obitelji von Trapp pod svijećama i prisustvo svečanoj misi u mornaričkoj crkvi uz crkvenu glazbu austrijske mornarice
- povratak na Forum, večera

Meni austrougarske večere:

- pečena piletina
- krumpir s rokulom
- riža s povrćem
- umak od divljači s ananasom
- rajčica s krupnom soli
- salata s ciklom i lećom
- sezonsko voće

Cijena ulaznice: 200 kn (26 €) za odrasle; ulaznice za djecu do 7 godina su gratis; za djecu od 7-12 godina 50% cijene; tzv. „obiteljski paket“ (2 odrasla+2 djece starije od 7 godina) 400 kn (52 €)

Trajanje: 2-3 sata

Organizator: Grad Pula

Uz grad Pulu, Turističku zajednicu i Istra Inspirite u financiranju projekta pomogao bi i Arenaturist koji bi Inspiritu ustupio jednu od svojih podmornica kao i korištenje restorana Delfin u čiju bi obnovu i pretvorbu u austrougarski restoran Arenaturist uložio svoj novac.

9. Invencija von Trapp i inverzija kulture

Ideja o oživljavanju priče o von Trappu o kojoj autor govori u seminaru može se definirati i kao invencija kulture kako bi se na zanimljiv način privuklo mnoštvo. Pojam invencija u slučaju tradicije se najčešće javlja u etnološkom smislu, a označava skup praksa reguliranih prešutno prihvaćenim pravilima simboličke ili ritualne prirode koje nastoje usaditi određene vrijednosti i norme ponašanja pomoću ponavljanja, što automatski povezuje kontinuitet s prošlošću. Invencija tradicije jest odgovor na nove situacije, a za većinu današnjih zajednica to je upravo turizam. Jednostavnije rečeno, tradicija se izmišlja u svrhu animacije turista. Brojni kulturni proizvodi koji su danas dio turističke ponude, nemaju veze s poviješću kulturnog kontinuiteta određene lokalne zajednice, već su izmišljeni kako bi destinacija bila što zanimljivija. Postoje tri stupnja invencije gdje prvi uključuje apsolutni novitet za lokalnu zajednicu, drugi se nadograđuje na tradiciju dodajući nove sadržaje koji nisu izvorni, a treći baštini tradiciju. Sva tri stupnja imaju isti cilj, a to je animacija turista s ciljem prodavanja kulture. Ovdje se radi o preoblikovanju kulture koja odskaka od nečeg što je tipično za neki kraj, te se stvara izokrenut pojam kulture tj. inverzija kulture. Zanimljiva je turistička ideja da se prikaže Pulu kroz takvu priču jer je činjenica da turisti danas traže ponudu koja odskaka od standardnog. To se posebno odnosi na pojavu tzv. modernog turista koji ne posjećuje neku destinaciju samo kako bi uživao na suncu i u moru, već kako bi doživio i iskusio nešto novo. Promocija je u ovom slučaju najvažnija te se i promocija ovakvog događaja mora izvesti na zanimljiv i drugačiji način. Lokalnom stanovništvu ovakav bi projekt, a i sama njegova promocija donijela dobar izvor zarade i tako Pulu predstavila kao grad koja je drugačiji od ičega do sada viđenog i doživljenog, a to je gradu od velike važnosti danas, kada pokušava postati Europskom prijestolnicom kulture.

10. Marketinški miks

Marketinški miks uključuje aspekte i strategije marketinga koje management koristi za stjecanje konkurentske prednosti. Najčešće se izražava u obliku konceptualnog obrasca koji obuhvaća određeni broj elemenata marketinga kao što su :

- proizvod
- cijena
- promocija
- prodaja i distribucija

Ovi elementi predstavljaju varijabile marketinga koje poduzeće može kontrolirati.

Pored osnovna 4 elementa marketinškog miksa (4P), neki teoretičari navode da bi on trebao biti proširen sa još 3P:

- ljudi (people)
- proces (process)
- fizičko okruženje (physical environment)²³

10.1. Proizvod

Turistički proizvod može se definirati kao objekt razmjene na tržištu i kao jedan od osnovnih elemenata marketinškog miksa. Turistički proizvod nije jednostavna kombinacija određenih elemenata, već rezultat sinergične interakcije svih njegovih komponenata, a to su:

(atrakcije, receptivni sadržaji, pristup, pomoćne usluge, mogućnost slobodnog izbora, proces proizvodnje).²⁴

Konačno „dotjerivanje“ turističkog proizvoda rezultat je potrošačevog angažmana kojim on stječe osobno iskustvo-doživljaj. Može se formirati parcijalno-formiraju ga nositelji turističke ponude, može biti jednostavan- usluga/ roba koja se pojavljuje u turističkoj potrošnji (smještaj, restoran), elementaran (hotelijerska usluga), poluintegrirani – turistički aranžman kojeg turistima nude organizatori putovanja (agencije, turoperator) te integrirani (formira ga korisnik-potrošač).²⁵

²³ Križman, Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, str. 23

²⁴ Križman, Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, str. 24

²⁵ Senečić, J., Vukonić, B., 1997: *Marketing u turizmu*, str. 83

10.2. Cijena

Cijena – novčani izraz vrijednosti robe, iznos novca kojeg kupac treba platiti za određeni proizvod

10.3. Promocija

Promocijom u turizmu smatra se provođenje aktivnosti informiranja, uvjeravanja i podsjećanja kojima nositelji marketinga u turizmu stimuliraju tržišnu razmjenu. Promocija marketinga u turizmu ima mnoge zadaće, a neke od njih su: upozoriti turističkog korisnika na prisutnost određenog turističkog proizvoda na tržištu, upoznati turista s mogućim obuhvatom potrošnje, upoznati turista s detaljima i prednostima turističkog proizvoda, mnogim konkretnim informacijama omogućiti turistu da se lakše odluči o uključivanju u turistička kretanja i odabiru turističkog proizvoda, vremenu njegovog korištenja, osigurati ili održati pozitivan imidž na turističkom tržištu. Odluke koje je potrebno donijeti u sklopu ovog instrumenta marketinškog miksa odnose se na: odabir ciljne javnosti, definiranje ciljeva promocije, izbor promotivnog miksa i njegova razrada. Prije izbora odgovarajućeg promotivnog miksa potrebno je uzeti u obzir čitav niz čimbenika, i to: obilježja ciljne javnosti, ciljeve promocije, obilježja turističkog proizvoda (vrsta, faza životnog ciklusa), obilježja tržišta (stanje konkurencije, buduća potražnja), obilježja ostalih instrumenata marketinškog miksa.²⁶

Instrumenti promocije u turizmu odnose se na:

- oglašavanje
- osobnu prodaju (prezentacija putem razgovora – cilj – informirati korisnika)
- unapređenje prodaje (pogodno kada treba utjecati na tur. potražnju u kratkom roku)
- publicitet (osigurati prostor u medijima)
- odnose s javnošću (planirane aktivnosti radi stvaranja zaštite imidža)
- ostalo (direktni marketing, sponzorstvo, Internet)

²⁶ Križman, Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, str. 29

Oglašavanje:

Oglašavanje ili turistička propaganda je plaćeni oblik neosobne komunikacije s ciljnom javnošću.²⁷

Sredstva turističke propagande :

- opća (prospekt, plakat, katalog, grafička sredstva, vodič, brošura)
- poslovna (papir, omotnica, razglednica, jelovnik, plan grada)
- prigodna (kalendar, čestitka, program, pozivnica)

Oglasna sredstva:

- pisani oglasi (reportaža, oglas u tisku, na oglasnim pločama, webu)
- zvučni oglasi (televizijski oglas, radijski oglas)

Prostorno – praktična sredstva:

- prigodna (suvenir, značka, olovka)
- vanjska (naljepnica, zastavica, privjesak)

Auditivna sredstva:

- propagandni govor

Projekcijska sredstva:

- film, video-spot, dijapozitiv

Osobna sredstva:

- osobni susret, predavanja, putovanja

²⁷ Križman, Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, str. 30

10.4. Politika prodaje i distribucije u turizmu

Prodajna politika u turizmu sastoji se od:

- formuliranja ciljeva prodaje
- utvrđivanja načela kojima se mora voditi proces prodaje
- utvrđivanje sredstava koja osiguravaju ostvarenje postavljenih ciljeva prodaje

Uloga, vrsta i odabir kanala distribucije:

Turistički kanali distribucije mogu se definirati kao sistemi posrednika koji imaju ulogu olakšavanja prodaje i dostavu turističkog proizvoda/usluge od proizvođača do potrošača. Struktura distribucijskog sistema turističke industrije pogađa ne samo izbore potrošača, već i poslovne modele i marketing strategije usvojene od strane različitih aktera u kanalu.²⁸

Uloga – informiranje, promocija, uspoređivanje, kontakt, progovaranje, fizička distribucija, financiranje, preuzimanje rizika

Vrste – prodaja u vlastitom prodajnom odjelu, prodaja putem narudžbi, prodaja preko vlastite mreže poslovnica, prodaja preko trgovačkih putnika, prodaja preko posredstva kompjutoriziranih rezervacijskih sustava

Odabir ovisi o obilježjima turističkog proizvoda, vrsti i tržištu na koje se proizvod plasira.

²⁸ Križman, Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, str. 31

11. Kulturna tura „ Putevima von Trappa“

U nastavku je dan prijedlog jedne kulturne ture koja bi objedinila sva mjesta vezana za život von Trappa i njegove obitelji :

11.1 Proizvod tj. osmišljena tura obuhvaća sedmodnevno putovanje luksuznim autobusom (4*).

Uzevši u obzir obračuna konačne cijene sa ostvarenim troškovima, uračunatim troškovima na ulaznice u muzeje i galerije, troškove hotela, hrane, plaće zaposlenih cijena ture iznosi 3500,00 kuna.

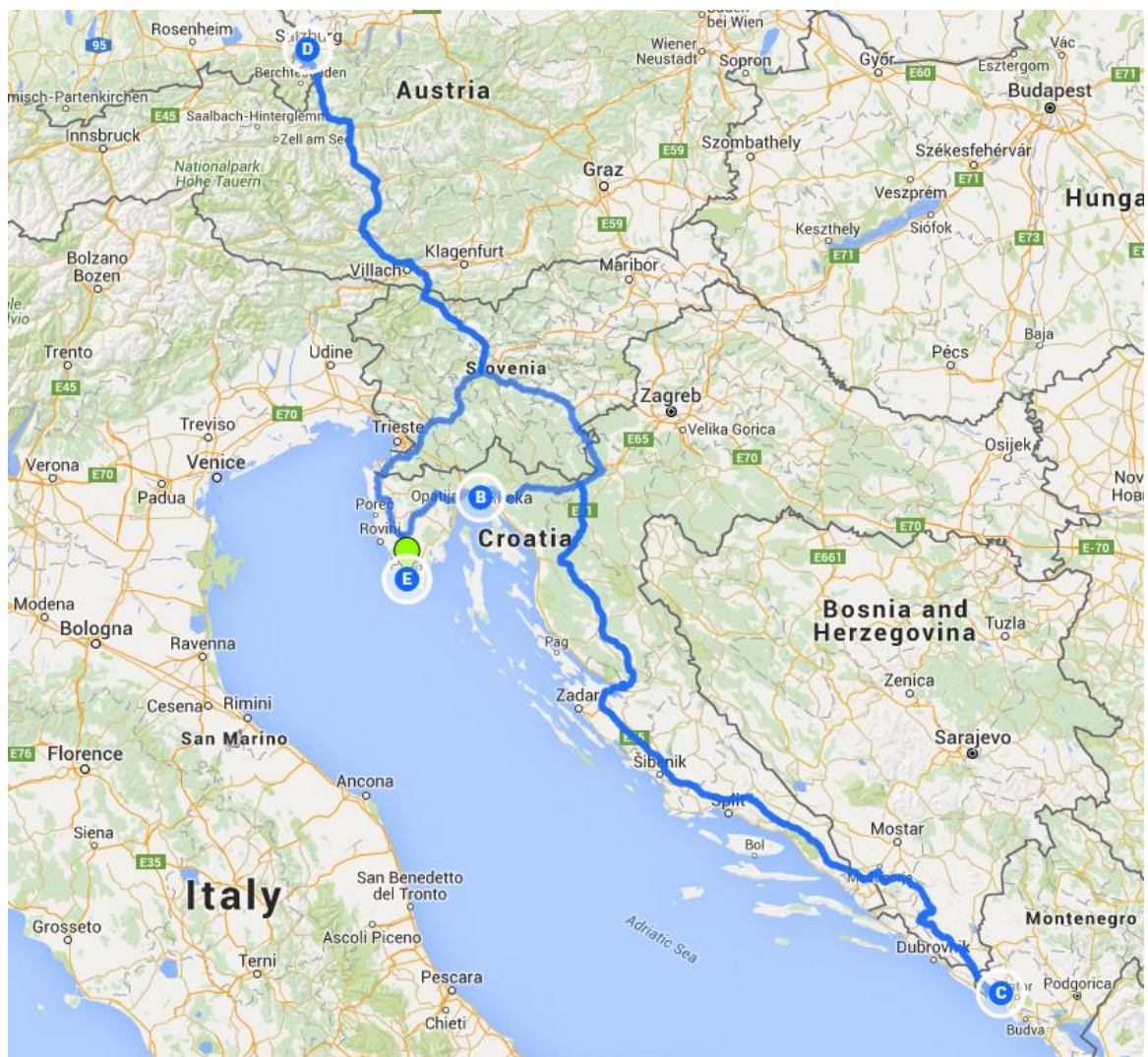
Pun pansion u hotelima sa (2*, 3*, 4* zvjezdice). U pun pansion spada: doručak, ručak, večera te noćenje. Osim hotela u proizvod spadaju i posjeti muzejima i galerijama.

U autobusu bi se tijekom putovanja održavale radionice. Radionice se odnose na aktivno razmišljanje i diskusiju o pogledanom filmu i dokumentarcima koji bi se puštali sukladno destinaciji u kojoj grupa sa autobusom dolazi. Korisnici će nakon pogledanog imati mogućnost za diskusiju sa svojim vodičem i pratiteljem. Time se nastoji uvesti korisnika u priču koja je vezana za destinaciju u koju se putuje. Isto tako gledanje filmova i dokumentaraca te diskusije kvalitetno prekrivaju monotono provedeno vrijeme putovanja tj. vrijeme potrebno za dolazak na slijedeću destinaciju koja je uključena u turu.

Tura obuhvaća slijedeće destinacije:

1. Pula
2. Rijeka
3. Zadar
4. Boka Kotorska
5. Salzburg

Ovim redom i preko 1.000 km cesta turu čini jedinstvenim proizvodom na području jugoistočne Europe. U nastavku je priložena slika ture (sl.27) te objašnjenje iste.

Slika 27: Sedmodnevna tura Pula – Salzburg
(Izvor: <https://www.google.hr/maps>, 2016)

1. dan

Izlet bi započeo u Puli u 9 sati ispred zgrade Sveučilišne knjižnice. U posebnoj prostoriji knjižnice pratitelj na putovanju, odnosno stručnjak za povijest Prvog svjetskog rata i dobar poznavatelj života i djela Georga von Trappa održao bi 45-minutno predavanje o povijesti Pule, prije i tijekom Prvog svjetskog rata. Nakon predavanja otišlo bi se na pulski Kaštel gdje se u povijesnom muzeju mogu pogledati autentične fotografije iz vremena Pule tijekom Austro-Ugarske Monarhije i Prvog svjetskog rata, kao i topove koji su nekad štitili ulaz u glavnu ratnu luku Monarhije. Na pulskom Kaštelu posjetitelje bi dočekaio turistički vodič, koji bi ostao sa njima zajedno uz pratitelja putovanja sve do kraja kulturne ture. Oko 11 sati predviđen je posjet brodogradilištu Uljanik gdje bi se saznalo nešto više o glavnim ratnim brodovima i njihovoj sudbini. Uz Uljanik put se nastavlja uz pulsku rivu gdje se mogu vidjeti ostaci tračnica po kojima je nekada prometovao tramvaj. Na rivi bi u sklopu projekta Istra Inspirit bila rekonstruirana bitka potapanja i preuzimanja podmornice Curie, kao i povratak mornara u luku, nakon potapanja oklopnog krstaša „Leona Gambette“. Uprizorenje bi trajalo sat vremena, nakon čega bi se otišlo na ručak u obližnji restoran Delfin gdje bi se nudila jela i pića koja su se jela i pila u vrijeme kada je Pula bila pod vlašću Austro-Ugarske Monarhije. Poslije ručka posjetitelji bi bili u mogućnosti posjetiti izložbu „Zatvoreno more“ koja bi postavljena u dogovoru sa gospodinom Ferlinom. Potom nas ruta vodi put Stojice, gdje bi posjetitelji bili u mogućnosti razgledati crkvu Gospu od Mora, čiju je izgradnju financirao iz svoje blagajne car Franjo Josip i na čijoj je inauguraciji bio nazočan. Posjetilo bi se i Mornaričkom groblje gdje bi se odala počast svim poginulim mornarima, kao i grobovima von Trappovih roditelja. Nakon posjeta Mornaričkom groblju vraćamo se prema Verudi, gdje se mogu razgledati Austro-Ugarske vile i vilu von Trapp. Moguć je i ulazak u vilu koja bi bila uređena kao spomen soba. U vili bi vodič malo detaljnije ispričao o von Trappu i njegovom životu u Puli. Oko 19 sati predviđen je povratak u novo uređeni hotel u austro-ugarskom ruhu, hotel Rivijeru (sl.28) u kojem bi gosti bili smješteni. Večera, noćenje u hotelu.

Slika 28: Hotel Rivijera iz vremena Austro-Ugarske Monarhije
(Izvor: Istra kroz vrijeme,2009²⁹)

2. dan

Doručak u hotelu, oko 9 sati predviđen je odlazak autobusom prema Rijeci. Tijekom putovanja pratitelj bi informirao goste zašto je rijeka važna za von Trappov život i ovu kulturnu rutu. Dolazak u Rijeku planiran je oko 11.30. Odlazak prema nekadašnjoj ljevaonici metala (danas – stambene zgrade) u kojoj je proizveden prvi torpeda na svijetu i posjet riječkom gradskom muzeju gdje bi se pogledale fotografije i saznalo više o priči o Robertu Whiteheadu i njegovom torpedu. Posjet pomorskom fakultetu koji je nekada bio pomorska škola gdje se školovao von Trapp. Na fakultetu bi profesor povijesti održao jednosatno predavanje o povijesti nekadašnje pomorske škole i o Georgovom životu u Rijeci. Slobodno vrijeme za ručak i razgled grada. U 16.30 odlazak u brodogradilište „ 3. maj“, gdje bi nam direktor brodogradilišta približio priču o porinuću podmornice „ U 6“ i prvom susretu Georga von Trappa i njegove buduće žene Agathe. Odlazak i smještaj u hotelu Continental (sl.29) gdje su Georg i Agatha otplesali svoj prvi zajednički ples. Poslije večere organiziran je večernji ples uz odjeću i glazbu kako se odijevalo i plesalo za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije.

²⁹ Ivetić, E, Radossi, G.,2009: *Istra kroz vrijeme*, Rovinj, str.501

Slika 29: Hotel Continental

Izvor: autor

3. dan

Doručak u hotelu Continental, u 8.30 polazak prema Zadru. Tijekom putovanja u sklopu radionice pogledao bi se dokumentarni film o podmorničkom ratu za vrijeme Prvog svjetskog rata. Dolazak u Zadar predviđen je oko 12 sati. Sastanak sa predstavnikom turističke zajednice koji će nam točno ispričati gdje je rođen mali Georg i što se dogodilo sa njegovom rodnom kućom. Naime pouzdano se zna da se Georg rodio u Zadru u od oca August Ritter von Trappa i majke Hedwige Wepler, ali nam povijesni izvori ne govore ništa o kući u kojoj je rođen, kao ni o tome gdje se danas nalazi ta kuća. Poslije sastanka sa predstavnikom turističke zajednice organiziran je zajednički ručak u jednom od zadarskih restorana, kao i razgled grada. U 16 sati predviđen je polazak prema Boki kotorskoj. Dolazak u Boku kotorsku u 21 sat, smještaj u hotelu, večera, noćenje.

4. dan

Doručak, odlazak u Boko kotorsku luku gdje je von Trapp preuzeo podmornicu „U 5“ i njome potopio „Leon Gambettu“. U Boko kotorskom brodogradilištu Bijela (sl.30) posjetitelji će biti informirani o počecima brodogradnje u Boki kotorskoj, kao i o pomorskom Arsenalu utemeljenom 1889. godine. Slobodno vrijeme za razgled grada, povratak u hotel, večera, noćenje.

Slika 30: Brodogradilište Bijela

(Izvor: http://www.pomorac.net/images/2015/prosinac_2015/bijela_brodogradili%C5%A1te.jpg, 2016.)

5. dan

Doručak u hotelu. U 8.30 nastavak putovanja prema Austriji – Salzburgu. U autobusu bi se održala radionica na kojoj bi se pogledao film „ Moje pjesme, moji snovi“, a zatim bi se o filmu raspravljalo. Dolazak u Salzburg očekuje se oko 19.30, smještaj u hotelu von Trapp (sl.33). Od 1923. do 1938. godine je Villa Trapp bila rezidencija obitelji von Trapp. Vila se održava u stilu tog razdoblja. Odsjeda se u originalnim sobama obitelji, uključujući i luksuzni suite od 70 m². Sobe su vrlo ekskluzivno uređene i zadržale su atmosferu razdoblja u kojem je tu živjela obitelj von Trapp. Može se spavati u obiteljskim sobama (sl.32) i hodati po njihovim stazama u vili i parku. Ova otmjena zgrada (sl.31) nalazi se na mirnoj lokaciji blizu središta Salzburga i okružena je najvećim gradskim privatnim parkom.

Slika 31: Hotel von Trapp

(Izvor: <http://r-ec.bstatic.com/images/hotel/max300/647/6471787.jpg>, 2016.)

Slika 32: Soba u hotelu

(Izvor: <http://www.the-sound-of-music-guide.com/images/trapp-villa-bedroom.jpg>, 2016.)

Slika 33: Predvorje hotela

(Izvor: <http://aff.bstatic.com/images/hotel/max500/276/27644671.jpg>, 2016.)

6. dan

Nakon doručka posjet lokacijama na kojima se snimao film, kao i rodnoj kući Wolfganga Amadeusa Mozarta (sl.34). Iako ova tura nije posvećena Mozartu, bio bi grijeh posjetiti Salzburg, a da se pri tome ne posjeti rodna kuća ovoga velikana svjetske glazbe. Kuća Haganauer bila je obitavalište Mozartove obitelji od 1747. do 1773. godine. U toj zgradi, na trećem katu rođen je slavni muzički genije 1756. godine. Kuća je danas pretvorena u muzej u kojemu su izloženi brojni predmeti kao što je Mozartova violina i brojni drugi instrumenti na kojima je umjetnik svirao.

Slika 34: Mozartova rodna kuća

(Izvor: <http://www.saalbach.com/typo3temp/pics/53da35b567.jpg>, 2016)

Nakon posjeti Mozartovoj rodnoj kući tura nas vodi u posjet palači Leopoldskom (sl.35) koja je bila filmska rezidencija von Trappovih. Poslije ručka izlet se nastavlja prema Salzkammergut (sl.41). mjestu prekrasnih jezera i seoskog raja sa selima oko jezera Fuschl do St.Gilgena s pogledom na jezero Wolfgang, posjet palači Mirabell (sl.39) gdje djeca i Maria pjevaju čuvenu pjesmu „Do-Re-Mi“ (sl.40). Posljednje na rutu je romantičan put prema Mondseeu, selu i jezeru gdje je Mondsee bazilika (sl.36-37) u kojoj su se na filmu vjenčali Georg i Maria (sl.38).

Povratak u hotel, večera, noćenje.

Slika 35: Palača Leopoldskon

(Izvor: <http://hannasiahaan.com/wp-content/uploads/2009/03/sound-of-music-tour-salzburg.jpg>, 2016.)

Slika 36: Mondsee bazilika

(Izvor: <http://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo/mondsee-church-wedding.jpg>, 2016.)

Slika 37: Unutrašnjost bazilike

(Izvor: <http://www.el-granada.com/europe2005/Salzburg-Mondsee-Churchinterior.jpg>, 2016.)

Slika 38: Vjenčanje Georga i Marie u filmu „ Moje pjesme, moji snovi“

(Izvor: <http://media.architecturald/master/pass/dam-images-daily-sound-of-music.jpg>, 2016.)

Slika 39: Palača Mirabell
(Izvor:<http://www.salzburg.info/website/var/tmp/image-content/mirabellgarten-in-salzburg.jpg>, 2016.)

Slika 40: Scena iz filma snimana u palači Mirabell
(Izvor: <http://brianthacker.tv/wp-content/uploads/2015/04/SoundOfMusic06-1030x461.jpg>, 2016.)

Slika 41: Salzkammergut

(Izvor: https://img.getyourguide.com/img/tour_img-68471-90.jpg, 2016.)

7. dan

Doručak, odjava iz hotela. Putovanje prema Puli

11.2 Cijena

Uzevši u obzir obračuna konačne cijene sa ostvarenim troškovima, uračunatim troškovima na ulaznice u muzeje i galerije, troškove hotela, hrane, plaće zaposlenih, cijena ture iznosi 4.000 kuna.

U cijenu su uključeni slijedeći elementi: prijevoz luksuznim autobusom, cijena ulaznice za projekt Istra Inspirit, puni pansion u hotelima koji uključuje noćenje, doručak, ručak, večeru, stručna vodstva (vodič, pratitelj, povjesničar), ulaznice za muzeje i galerije te radionica. Uz radionicu uključena je i mogućnost 3D mapinga. 3D mapping odnosi se na aplikaciju google maps. Aplikacija pruža mogućnost uvida trenutačne pozicije autobusa i njegovo kretanje po turi. Koristi koje se mogu dobiti od 3D mapinga je u tome što se svaki korisnik u bilo kojem trenutku može sa svojeg smart telefona priključiti na besplatnu mrežu koju podržava luksuzni autobus te utipkavši koordinate tj. mjesta trenutnog boravišta autobusa dobiti informaciju o točnoj udaljenosti između destinacija polazišta i destinacija u koju se putuje. Osim navedenog korisnik može jednostavnim klikom saznati sve o destinaciji u kojoj se trenutno boravi ili prolazi vozeći se do željene destinacije.

Ciljna skupina:

Ciljna skupina ove ture bili bi gotovo svi. Odnosno svi oni koje bi ova tura privukla. Počevši od običnih turista, povjesničara, studenata, djelatnika u kulturi, mornaričkih časnika pa sve do potomaka obitelji von Trapp i glumcima iz filma *Moje pjesme, moji snovi*. Ova ruta možda ne bi bila primjerena djeci iz razloga što ne bi ništa razumjeli, a s druge strane bilo bi im dosadno i naporno budući da se radi o sedmodnevnoj turi i ne bi im bilo lako izdržati preko 1000 km cesta i pješaćenja po destinacijama. Naravno da im nije zabranjeno da budu potencijalni korisnici. O eventualnim mlađim korisnicima osoblje će se ponašati stručno i ljubazno, te će ih prihvatiti kao drugima ravnim.

Popusti:

Tura uključuje i popuste za gore navedene potencijalne korisnike. Veličina popusta ovisi o dobnoj skupini i o količini primanja pojedinih skupina. Važno je napomenuti da je tura rađena tako da bude proizvod za najmanje petero ljudi koji čine jednu od gore navedenih grupa. Razlog tome je konačna isplativost.

11.3. Promocija

Promocija ture vršila bi se putem oglašavanja, osobne prodaje, publiciteta, odnosa s javnosti, turističkih sajмова, brošura, letaka, Interneta, vlastite web stranice, putem turističkih časopisa. Promocija bi se vršila konstantno te ne ovisi o godišnjem dobu i vrsti korisnika. Želja je da tura ne bude samo na regionalnoj razini i nacionalnoj razini, već da privlači sve veći broj stranih gostiju, a smatram da u svijetu postoji puno ljudi koji su zainteresirani za ovakav oblik ture. Jedan jako dobar oblik promocije ovakve kulturne ture bilo bi online putem preko Viatora. Viator je turistička agencija osnovana 1995. godine. Primjer je dobre prilagodbe suvremenim trendovima u turizmu. Fokusiran je na online poslovanje i nuđenje usluga turistima u turističkoj destinaciji koje se mogu unaprijed kupiti. Zagarantirana je najniža cijena, jedinstvenost uvijek i svuda, rukom birane ture, autentične fotografije i recenzije, individualan je pristup svakom gostu i vip gostima, dostupan je od 0–24, rezervacije se mogu rezervirati iz bilo koje destinacije putem mobilnih uređaja.

Autorovo mišljenje je da ovakav oblik ture, prije svega povijesnog značaja može privući velik broj stranih turista, a time i vršiti besplatnu reklamu (fizički dokaz) tj. prepričavanje doživljaja prijateljima, te širenje informacija među drugima, distribuciju u Europi i šire.

11.4. Distribucija

Distribuciju bi činile interesne skupine ili dionici. Najvažniji distributori ture bile bi turističke zajednice destinacije koje su uključene u turu, turističke agencije, kulturne ustanove, županije destinacija, lokalne samouprave, Hrvatska turistička zajednica. Gore navedeni dionici imali bi veliku zadaću i veliki utisak u razvoju ture te je bitno da svi navedeni imaju želju i volju da se ovakva tura ostvari i bude jedinstvena kao novi proizvod na turističkom tržištu. Njihovo djelovanje ovisi o samom uspjehu realizacije ture.

11.5. Fizički dokaz

Lijepa sjećanja na stečeno iskustvo, avantura i krajnji osmjeh na licima korisnika čimbenici su fizičkog dokaza. To je dokaz da je usluga izvršena i služi realizatorima, ljudima, idejama, te osnivačima kao „diploma“ o dobro obavljenom poslu. Osim radionice i razgovora nakon nje, završetkom ture u Salzburgu korisnicima bi se uručio jedan upitnik koji bi sadržavao pitanja vezana za turu. Upravo preko rezultata dobivenih od mišljenja turista dobiva se konačna ocjena i služi za moguće daljnje napredovanje ture. Čimbenici koji mogu utjecati na turu jesu: luksuzni autobus iz razloga što se 60% vremena ture provodi unutar autobusa i iz tog razloga potrebno je da autobus bude što bolje opremljen kako bi olakšao tu činjenicu i smanjio eventualna negodovanja kod korisnika, osmišljene radionice, 3D mapping aplikacija, kvalitetni stručni vodič i pratitelj.

11.6. Ljudi

Ljudi su najvažniji resurs bilo kakve aktivnosti. Oni su ti koji pokreću rade i izjašnjavaju ideje te dolaze u kontakt sa sve više zahtjevnijim turistima. Osoblje mora biti stručno, ljubazno, pristupačno i uslužno.

Glavninu čine:

1. Turistički vodič koji mora osim navedenih osobina znati i najmanje tri strana jezika
2. Pratitelj – povjesničar osim što mora biti stručnjak za svoje područje, također mora znati najmanje tri strana jezika
3. Vozači autobusa – dva ljubazna, uniformirana čovjeka koji moraju imati misao i znanje o svim pravcima kroz koju tura prolazi kako bi pravovremeno mogli znati reagirati na eventualne probleme (zatvorene ceste, gužve, mogući kvarovi na

autobusu), bilo bi poželjno da posjeduju i znanje barem engleskog jezika kako bi mogli komunicirati sa gostima

4. Drugo osoblje – osoblje hotela, muzeja, galerija

Osim navedenog bitna je i edukacija lokalnog stanovništva o postojanju kulturne ture, izazivanje samopoštovanja prema osobama i lokacijama koje su od povijesne i kulturne važnosti. Proces čini organizirani turistički proizvod kojemu je cilj sačuvati sjećanje na život i djelo Georga von Trappa.

12. 4 I Marketinškog miksa

Ideja:

Sačuvati sjećanje na život i djelo Georga von Trappa, graditi imidž Pule kao pomorskog grada, organizirati edukacije lokalnog stanovništva o von Trappu, uređenje Pule u nekadašnje ruho Austro-Ugarske Monarhije, studentima Kulture i turizma održati predavanje o von Trappu i njegovom životu u Puli, učestalo organiziranje izložba posvećenih von Trappu i Puli u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije

Imidž:

Osmisliti zanimljiv slogan koji će privući turiste, možda čak ne bi bilo loše upotrijebiti za slogan naziv von Trappove biografije: „ Do zadnjeg spuštanja zastava“, staviti naglasak na nešto što je totalno drugačije od ičeg u gradu Puli, oživjeti priču o podmorničkom ratovanju, povezati von Trappov život sa Pulom i Austrijom

Implementacija:

Implementacija je proces koji marketinške strategije i planove pretvara u aktivnosti kako bi se postigli strateški ciljevi.

Za implementaciju ove ture bitno je što kvalitetnije surađivati sa turističkim zajednicama i turističkim agencijama spomenutih gradova, kao i s turističkom zajednicom i turističkom agencijom grada Salzburga, zaposliti nove mlade ljude koji bi bili dobro educirani ne samo o turi već i o cjelokupnom životu obitelji von Trap, uključivanje lokalnog stanovništva u ovakav oblik ture, odvijanje ove ture tijekom pred i post sezone, a ne samo tijekom sezone,

posjetiteljima na kraju obavezno podijeliti jednu kopiju filma „Moje pjeme, moji snovi“, interesantno osmišljene brošure ili razglednice koje bi prikazivale obitelj von Trapp, kako bi i strani turisti očarani ovom turom mogli promovirati turu u mjestu iz kojeg dolaze.

Inovacija:

Inovacija se može definirati kao primjena nove i poboljšane ideje, postupka, dobra, usluge, procesa koja donosi nove koristi ili kvalitetu u primjeni.

Inovacije ove ture bile bi :

- otvoriti radionice u kojima bi mogli sudjelovati studenti Kulture i turizma, kao i lokalno stanovništvo

- osmisliti web stranicu na kojoj bi se svatko mogao informirati o ovoj turi, osmisliti društvene igre poput „Potapanja brodova“ u kojima postoji mogućnost osvajanja nagrada besplatne vožnje podmornicom

- organiziranje kvizova na temu Pule u doba Austro-Ugarske Monarhije, svaku večer prikazivati dokumentarne filmove o Puli u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije u kinu Valli, a u klubu pulske filmske tvornice nakon čitanja von Trappove biografije gledanje filma „Moje pjesme, moji snovi“

ZAKLJUČAK

Glavni cilj ovoga rada bio je upoznati druge s pričom o Georgu von Trappu i ponuditi ideje što se danas može učiniti u Puli prema ovoj priči te pokušati nekako poboljšati kulturno povijesno ponudu grada Pule koji nedovoljno ulaže u očuvanje i promociju Austro-Ugarske ostavštine. Ovakav jedan proizvod mnogo bi doprinio gradu Pulu, pogotovo danas kada selektivni oblici turizma igraju ključnu ulogu u turizmu iz tog razloga što posjetiteljima omogućuju širi spektar ponuđenih sadržaja koji će ovisno o interesu pojedinca moći zadovoljiti njegove potrebe. Za ovakve su oblike turizma vrlo popularni sadržaji koji odskaču od nečeg uobičajenog, nešto nikad prije viđeno i doživljeno, koji će moći u gostu izazvati drugačiju vrstu emocije kako bi pri povratku kući taj isti gost sa sobom otišao prepun dojmova s obzirom na to što je doživio. U ovom slučaju, radi se o oživljavanju priče jednog velikog čovjeka, ali i o prisjećanju velike povijesne epohe. Takav oblik sadržaja u turizmu garantira veliki uspjeh s obzirom na emocije koje može donijeti, a time i nikad prije doživljeni doživljaj. Jako je važna valorizacija, ali i sama promocija jednog ovakvog proizvoda koja se može postići samo kroz upornost, entuzijizam, dobru organiziranost, motivaciju i ideju. Ništa se od ovoga ne može postići bez volje domaćeg stanovništva da u tome prepoznaju potencijal koji će zaintrigirati širu publiku i ponuditi im nešto novo.

Cilj je prvenstveno promovirati Pulu ne samo u Europi, već i u cijelome svijetu kao grad kulture, pogotovo danas kada grad pokušava dobiti titulu europske prijestolnice kulture. Žalostno je da Pula od svih autorovih navedenih ideja nije napravila ama baš ništa. Stanovnici grada Pule su još uvijek nedovoljno ili nikako informirani o von Trappu. Kako grad i okolicu svake godine prilikom turističke sezone posjećuju dragi nam gosti iz Austrije i Njemačke mišljenja sam da oni znaju barem nešto o von Trappu i da bi ih ovakve stvari zainteresirale i prikazale Pulu na jedan drugačiji način. Pula tako ne bi bila poznata samo po filmskom festivalu ili kupališnom turizmu. Završetak ove priče ipak je na mladim i vrijednim studentima kulture i turizma, kojima pripada i sam autor. Samo oni mogu svojim trudom i entuzijazmom značajno pridonijeti razvitku grada Pule. Ako grad zaista jednoga dana želi postati europska prijestolnica kulture, onda joj ovako nešto definitivno treba, a veliki čovjek kao što je to bio Georg Ritter Von Trapp, zaista je to i zaslužio.

LITERATURA

Knjige

1. Wienkler, I., Shatz, E., 2014: *Carska i kraljevska mornarica u Puli i na Jadranu*, Društvo Viribus Unitis, Pula
2. Ivetić, E., Radossi, G., 2009: *Istra kroz vrijeme*, Centar za povijesna istraživanja, Rovinj
3. Hameršak, F., 2013: *Tamna strana Marsa – Hrvatska autobiografija i Prvi svjetski rat*, Ljevak, Zagreb
4. Križman Pavlović, D., 2008: *Marketing turističke destinacije*, Mikrorad d.o.o., Zagreb
5. Senečić, J., Vukonić, B., 1997: *Marketing u turizmu*, Mikrorad d.o.o., Zagreb

Internet stranice

1. Priča o obitelji von Trapp, 09.02.2016.
<http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra>
2. Podmornice u pulskom arsenalu do kraja Prvog svjetskog rata, 09.02.2016.
<http://www.torpedo150rijeka.org/docs//Original.pdf>
3. Život obitelji von Trapp u Puli, 09.02.2016.
<http://www.hkv.hr/hkvpedija/jucer-danas-sutra>
4. Povratak u domovinu, 10.02.2016.
<http://www.croatia.org/crown/articles/9948/1/The-Sound-of-Music-von-Trapp-Croatia.html>
5. Izložba povodom 100 godina od početka Prvog svjetskog rata, 10.02.2016.
<http://www.glasistre.hr/multimedija/kultura/otvoreno-zatvoreno-more-mauricija-ferlina>
6. Projekt Istra Inspirit, 10.02.2016.
<http://www.istrainspirit.hr>

Časopis

- Tatić, D., Austrougarska podmornica potopila francuski oklopni krstaš// *Vojna povijest*. 49,(2015)

Pomoćna literatura

Film: (The Sound of Music, 1965.), SAD, 20th Century – Fox, producent i redatelj: Robert Wise, prema autobiografiji Marije von Trapp

Popis slika:

Slika 1. Pula- glavna ratna luka	4
Slika 2. Arsenal s brodogradilištem.....	4
Slika 3. Pulska vojarna.....	5
Slika 4. Georg von Trapp.....	7
Slika 5. Podmornica tipa Lake.....	11
Slika 6. Podmornica Ub 14 (bivša Curie.....	13
Slika 7. Georg von Trapp u provjeri svoje podmornice.....	16
Slika 8. Villa Trapp.....	20
Slika 9. Villa Trapp danas.....	21
Slika 10. Ulaz u Gerontološki centar	21
Slika 11. Gerontološki centar.....	21
Slika 12. Zgrada Gerontološkog centra Vila Trapp.....	21
Slika 13. Grobovi von Trappovih roditelja	22
Slika 14. Von Trappova djeca.....	25
Slika 15. Film „ Moje pjesme, moji snovi.....	25
Slika 16. Ostarjeli von Trapp.....	26
Slika 17. Georg i Maria von Trapp.....	26
Slika 18. Christopher Plummer i Julie Andrews.....	27
Slika 19. Sedmero djece iz braka s Agathom.....	29
Slika 20. Bombe bojnih brodova.....	30
Slika 21. Otvaranje izložbe.....	30
Slika 22. Brojna obitelj von Trapp.....	31
Slika 23. Mauricijo Ferlin i Gojka Ostojić Cvajner.....	31
Slika 24. Šator von Trappovih prilikom ljetovanja na Fratarskom otoku.....	32
Slika 25. Von Trappova djeca (filmska i stvarna.....	32
Slika 26. Podmornička torpeda.....	33

Slika 27. Sedmodnevna tura Pula- Salzburg.....	43
Slika 28. Hotel Rivijera iz vremena Austro – Ugarske Monarhije.....	45
Slika 29. Hotel Continental.....	46
Slika 30. Brodogradilište Bijela.....	47
Slika 31. Hotel von Trapp.....	50
Slika 32. Soba u hotelu.....	48
Slika 33. Predvorje hotela.....	48
Slika 34. Mozartova rodna kuća.....	48
Slika 35. Palača Leopoldskon.....	49
Slika 36. Mondsee bazilika.....	50
Slika 37. Unutrašnjost bazilike.....	50
Slika 38. Vjenčanje Georga i Marije u filmu „ Moje pjesme, moji snovi.....	51
Slika 39. Palača Mirabell.....	51
Slika 40. Scena iz filma snimana u palači Mirabell.....	52
Slika 41. Salzkammergut.....	53

Popis tablica:

Tablica 1. Popis brodova potopljenih podmornicom U14.....	14
---	----

Popis priloga:

Prilog 1: Von Trappova djeca.....	62
Prilog 2: Zanimljivosti o podmornici Curie.....	66
Prilog 3: 50 godina filma „ Moje pjesme moji snovi“.....	73

Prilog 1: Von Trappova djeca

Rupert Georg (filmski Friedrich), prvorođeni sin, rođen je 1911. godine a umro je 1992. godine s 80 godina, oženio se 1947. godine i imao je dva sina i četiri kćeri, razveo se i ponovo oženio ali u drugom braku nije imao djece. Bio je liječnik. Ponudili su mu posao židovskog liječnika kojeg su otpustili što nije prihvatio jer von Trappovi nisu ni jedne sekunde žrtvovali svoja uvjerenja i čast radi vlastitog probitka. U Americi je pjevao, potom služio u ratu, u planinskoj jedinici, u Italiji. Radio je kao liječnik na Rhode Islandu dok nije otišao u mirovinu, 1990-ih.

Agathe (filmska Liesel), rođena je u Puli 1913. godine. Imala je deset godina kada je umrla majka Agatha, završila je srednju školu, kratko radila kao učiteljica ali se na kraju bavila pjevanjem, divno je vezla i imala dar za jezike. Pjevala je prvi sopran, s Johannom, a kada je Austrija anektirana imala je 25 godina i svim je curama u porodici sašila crne pregače kao znak tuge i žalovanja za ubijenom Austrijom.

Radila je kao pjevačica i slikarica, a kada su Trappovi prestali nastupati imala je 43 godine. Živjela u Baltimoreu, imala svoj vrtić pri crkvi Svetog srca u katoličkoj župi u Marylandu koji je vodila s prijateljicom Mary Lousie Kane 37 godina, do umirovljenja 1993. Nikada se nije udavala, nije imala djece, a poslije mirovine i dalje je slikala pa je jedna njena slika u austrijskom veleposlanstvu u Washingtonu. Slikala je akvarele većina koja je prodana, oslikala je obiteljsku pjesmaricu, sama izrađivala ukrase za kuću i namještaj, napisala memoare "Agathe von Trapp: Memories Before and After The Sound of Music" koje je počela pisati 1980.-ih dok je bila na turneji po Europi i sakupljala povijest obitelji. Sama je tiskala knjigu 2004. godine kada je imala 91 godinu! Svirala je klavir i gitaru i pjevala sve do svoje 94 godine. Umrkla je s 97 godina 2010. godine u hospiciju od srčanog udara.

Maria Agatha Franziska Gobertina (filmska Louisa) rođena 1914. godine bila je pjevačica a nakon turneja je s pomajkom Mariom otišla raditi kao misionarka u Papuu Novu Gvineju. Tamo je usvojila dječaka Kikulija Mwanukuzija, danas 50 godišnjaka koji je završio fakultet a uz Mariju i Agathu ostao je do njihovih smrti. U srpnju 2008. godine Maria je posjetila domovinu, svoju kuću u Salzburgu i rodnu kuću u Zell am See. Putovala je s polubratom Johannesom i šogoricom Erikom, Wernerovom udovicom i sreli su se s Johanninim mužem

Ernstom Winterom. Bila je posljednja živa članica “originalne” von Trapp obitelji, a umrla je u veljači 2014. godine s 99 godina u Stoweu.

Werner Ritter (Kurt) je rođen u Zell am See a ime je dobio po očevom ujaku koji je poginuo u Prvom svjetskom ratu. U Americi je kao vojnik 101 pješačkog bataljuna i kasnije 10. planinske divizije koja je ratovala u Italiji dobio državljanstvo. Nakon smrti oca manje je pjevao (tenor) a posvetio se obiteljskom životu i radio na svojoj mliječnoj farmi u Waitsfieldu. Oženio se 1948. i sa Erikom, inače Austrijankom i prijateljicom sestre Martine imao šestoro djece – Barbaru, Martina, Bernharda, Elisabeth, Tobiasa i Stefana, unučad Sofiu, Melanie, Amandu i Augusta koji su današnja reinkarnacija Trapp Family Singersa (iako ima 13 unučadi, ali ne pjevaju svi). Umro je 2007. godine u dobi od 91 godine. Najpoznatija je Georgova unuka Elisabeth rođena 1955. pjevačica i glazbenica.

Hedwig Maria Adolphine Gobertina (Brigitta) je rođena 1917. godine u Zell am See, komplicirano ime dobila je po očevoj majci, imala je smeđu kosu i sive oči. Kada je umrla majka imala je samo pet godina. Sa sestrama je u Salzburgu išla u školu kod Uršulinki a kada su došli u SAD imala je već 20ak godina. Ona je jodlala na nastupima (inače alt). Kada se zbor raspao radila je kao učiteljica u Honoluluu, vodila dječji zbor, poučavala ručni rad, kuhanje i stolariju; kasnije predavala glazbenu na školi u Kailuai 1960ih, živjela u kućici kraj škole i svaki se dan odjevala u austrijsku nošnju, tracht, crno bijelu...Išla je posjetiti tetu u Zell am See 1972. godine i tamo umrla s 55 godina od astme. Tijelo su prenijeli i sahranili u Vermontu, kraj oca, pomajke i Ruperta, Wenera i Martine.

Johanna Karolina (Marta) rođena u Klosterneuburgu, dobila je ime po tatinoj teti. Iz Zella am See su se preselili u Klosterneuburg jer je hotel “Kitzsteinhorn” u kojem su živjeli poplavio. Prije hotela su živjeli blizu imanja majčinih rođaka, bake i majčinih sestara, kada su se tek iz Pule vratili u Austriju, na imanju “Erlhof”. Kada je Georg preselio s djecom u Salzburg-Aigen Johanna je imala samo tri godine. U Ameriku je stigla s 19 godina, u trupu bila prvi sopran s Agathom. Udala se za Ernsta Floriana Wintera na Uskrs 1948. godine i rodila sedmoro djece, četiri kćeri i tri sina i živjela s njima i u Americi i kasnije, Austriji. Sa sestrama Agathom i Mariom Franziskom sudjelovala je 1993. godine na izložbi u Salzburgu a umrla je 1994. godine u Beču, nakon moždanog udara u dobi od 75 godina. Pokopana je u Beču. No tu ima priča, naravno. Zaručnik je bio obiteljski prijatelj jer je s Johanninom braćom em prijateljevao em su zajedno bili u ratu. Maria nije bila za to jer nije željela izgubiti njen

glas pa je zabranila 27-godišnjoj pokćerki da se uda. No, ova je pobjegla čvrsto riješena da će se udati za voljenog i s njim živjeti u Beču gdje će saviti svoje obiteljsko gnijezdo. Brak je bio jako sretan.

Martina (Gretl) rođena 1921. godine u Klosterneuburgu, dobila je ime po kući u kojoj su živjeli. Kada je umrla mama imala je godinu i pol dana i bila, naravno, ljubimica cijele obitelji. U Ameriku je ušla kao 17.-godišnjakinja. Bila je kao i Maria drugi sopran. S 28 se udala (godinu dana nakon Johanne i s dozvolom pomajke) za francuskog Kanadanina Jeana Dupirea 1949. Na turneju koja je trajala od 1950. do 1951. godine nije išla jer je čekala prvo dijete. Dok je obitelj bila na turneji na zapadu Amerike, u zimi 1951. godine rodila je mrtvorodenče, kćer i na žalost, umrla dan kasnije od posljedica carskog reza. Taman je navršila 30 godina. Pokopali su je na obiteljskom groblju u Vermontu kraj oca, s bebom koju su nazvali Notburga u naručju.

Georgova i Marijina djeca su i danas živa. **Rosmarie** je rođena ili 1928. ili 1929. godine prvo je dijete Georga i Marie, bila je pjevačica i misionarka, nije su udavala, u Ameriku je stigla kao desetogodišnjakinja a danas živi u Pitsburgu.

Eleonore rođena 1931. godine živi u Vermontu, udala se jedina za Amerikanca Hughu Campbella. Imaju sedam kćeri i desetoro unučadi. Dom su izgradili nedaleko imanja Trappovih.

Johannes rođen 1939. godine imao je samo osam godina kada je umro Georg, bio je s majkom u misiji, završio Dartmouth pa magisterij iz šumarstva na Yaleu, oženio se 1969. godine s Lynn Peterson, imaju sina Sama i kćer Kristinu. Doma se vratio s idejom da sredi financije ali radi kao prirodnjak ali je završio vodeći Lodge. Sada imanje vodi sin a Johannes je 2008. godine posjetio vilu u Salzburgu. Da, imao je ideju preseliti se na ranč u Britansku Columbiu i tamo je bio 1977. godine pa na ranču u Montani ali se na kraju vratio doma. “Sad sam tu zaglavio” rekao je. Njegova su se djeca skrasila nedaleko Lodgea.

Praunuci Georga von Trappa 1997. godine nastupali su prvo u mjuziklu. Njihov ih je djed, Werner, jednog ljeta kada ih je posjetio u Montani naučio austrijske folk pjesme koje je volio kao dijete (i više manje morao pjevati). Kada je bio prestar za putovanja djeca su mu, da ga razvesele napravili kućni studio i ni sanjali nisu da bi mogli nastupati. No, sad sviraju ukulele, melodike, kombiniraju raznu glazbu, naravno i pjesme iz musicla i filma i proputovali su do Pekinga, Sydneya, sa simfonisjkim orkestrama dilje svijeta, ugodila ih je Oprah a snimali su i s Wayneom Newtonom i Rufusom Wainwrightom. Posljednjih godina nastupaju s bandom Pink Martini nastupaju a izdali su i album 2014. Grupu čine Sofia (26), Melanie (24), Amanda (23) i August (prije Justin, 20) von Trapp i kombiniraju razne vrste glazbe i ide im jako dobro.

Slika 1: Von Trappovi sinovi i kćeri

Izvor: autor

Slika 2: Von Trappova djeca – filmska i stvarna

(Izvor: http://a.abcnews.com/images/Entertainment/tl_von_trapp_children_1600.jpg.2016.),

Prilog 2: Zanimljivosti o podmornici Curie

Francuska podmornica "Curie" (nazvana po bračnom paru Curie, poznatim fizičarima i kemičarima) jedini je brod koji se "proslavio" ratujući protiv svoje domovine u sastavu Francuske neprijateljske flote protiv flote Austro-Ugarske Ratne Mornarice. Podmornica Curie porinuta je sredinom 1912. godine, a kompletirana 1914. godine. Spada u klasu podmornica tipa Brumaire (ukupno je izgrađeno 16 jedinica).

Najosnovniji tehnički podaci:

istisnina nadvodna/podvodna : 397t/551t

duljina/širina : 52,15 m/5,42 m

gaz po pramcu/krmi : 2,9m/3,2m

maksimalna dubina ronjenja : 40 m

pogon : 2 diesel motora po 420 KS i 2 elektromotora po 330 KS

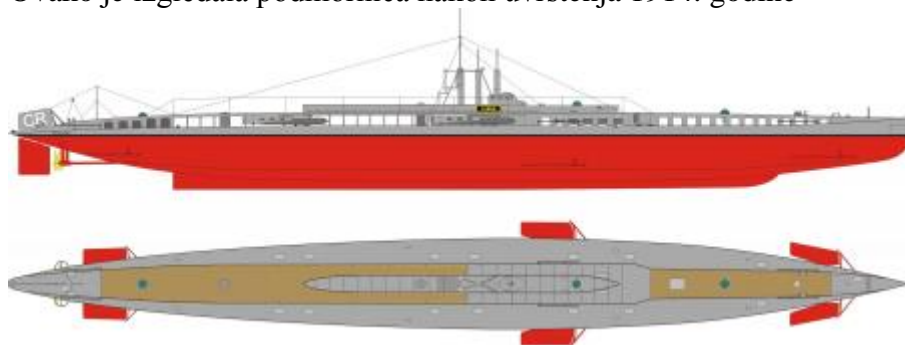
propeleri : 2 trokraka propelera po 1,5 m dijametra; lijevi okretan na lijevo, desni na desno

autonomija plovidbe : 1700 milja nad vodom pri 10 cv., i 84 milja pod vodom pri 5 cv.

torpedni aparati : 7 - 1 u pramci i po 3 bocna/palubna sa otklonom od osi podmornice; kalibar 450 mm

posada : ukupno 25 članova

Ovako je izgledala podmornica nakon uvrštenja 1914. godine

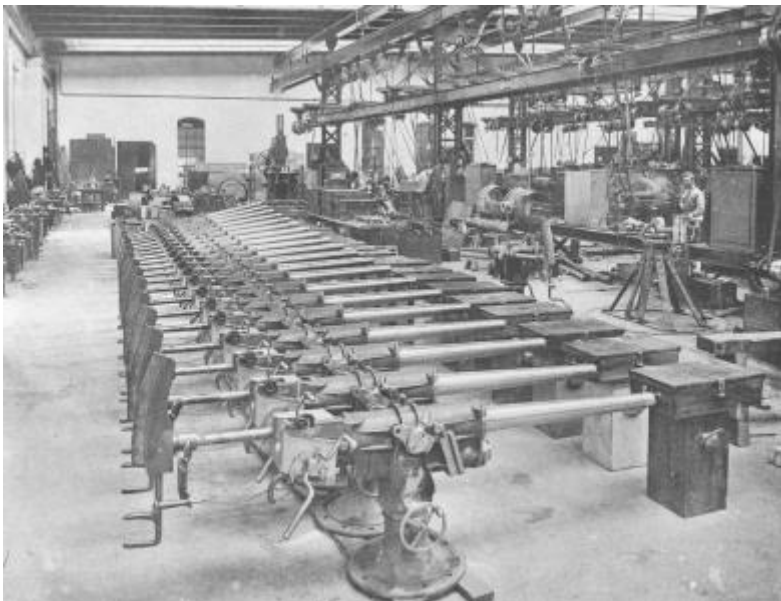
Glavnom ratnom pozornicom za francusku flotu bilo je Sredozemno more, a jedini protivnik bila je ratna mornarica Austro-Ugarske koja je djelovala isključivo u Jadranskom moru. Početkom rata došlo je i do prvog uspjeha potapanjem lake krstarice "Zenta" u blizini crnogorske obale, no zatim i do torpediranja francuskog dreadnota Jean Bart od U-12. Vidjevši uspjeh jedne druge francuske podmornice koja je nezamijećeno ušla ranije u

bokokotorski zaljev, glavii francuski admiral dao je dozvolu da francuska podmornica Curie prodre u bazu carske i kraljevske Mornarice u Puli i potopi linijske brodove na sidrištu. Ujutro 17. prosinca 1914. godine je Curie izišla iz svoje baze u teglju jedne krstarice i pod zaštitom druge. Sljedećeg dana došavši u visinu Palagruže, krstarice su napustile podmornicu koja je nastavila sjeverno. Približili su se Istri i dalje polako nastavili u poluzaronjenom stanju pri pogonu elektromotora. Devetnaestog u 0300 hitno su zaronili jer je u neposrednoj blizini prošao razarač Satellit. Cijeli taj dan komandant podmornice je kroz jedan od periskopa promatrao orijentire na obali i pozicije mrežnih baraža. 20. prosinca u 0300 podmornica se približila mrežnim zaprekama. Do jedanaestog mjeseca prolaz u luku je bio praktički sasvim slobodan i bez zaštite. Početkom prosinca su postavljene dvije linije zaštite, a dva dana do dolaska Curie pred luku i dopunska treća linija. Računajući da je najlakše prodrijeti u neposrednoj blizini obale, komandant O'Byrne je naredio spuštanje na 18 metara. Čelična užad mrežnih prepreka strugala je i škripala o trup podmornice dobrih 30 sekundi. Prošavši prvu zapreku s namjerom da se orijentira, komandant je naredio da se podigne na periskopsku dubinu i podigne noćni periskop tipa Carpentier. Tom prilikom pregorio je elektromotor za podizanje periskopa. Ostavši bez mogućnosti orijentacije a time i daljnje akcije, naredio je da se podmornica vrati u otvoreno more. Tom prilikom podmornica dubinskim kormilom zahvaća čelično uže koje se kida i zapliće o lijevu osovinu što izbacuje iz pogona elektromotor. Francuzi se oko pet sati pokušavaju izvući iz teške situacije, baterije su sasvim potrošene, komprimiranog zraka skoro da i nema, nema se što disati. O'Byrneu je jasno da je kraj blizu; uništavaju tajne dokumente, karte, brodski dnevnik. Spaliti ne mogu; kisika nema - šibice ne gore. U cijelom tom dugotrajnom naprezanju tako velikog broda, mornari na brodovima i obalnoj stanici primijetili su da se nešto krupno dešava pod morem i imali su vremena pripremiti se. Podmornica je ispustila dvije plutaće za kontakt koje su mornari smatrali minijaturnim minama i unistili su ih gađanjem iz osobnog naoružanja. Nemajući drugog izlaza, naređeno je pirenje tankova; kada se pokazao pramac podmornice, otkriva se uraganska vatra s torpednog broda Magnet, torpednog camca Tb63. Tom su prilikom ubijena tri člana posade; 23 su zarobljena. O'Byrne je krajem 1916. godine zamijenjen i pušten iz zarobljeništva te je uskoro umro od dobijene teške upale pluća. Ostali zarobljenici su dočekali kraj rata u zarobljeništvu. O nastavku sudbine podmornice piše se i u ovom radu . U momentu potapljanja Curie, A-U RM je imala 6 manjih podmornica, a naručene njemčke podmornice ostale su u Njemačkoj. Izvršena vanjska ispitivanja podmornice, koja se nalazila na dubini od 39 m, pokazala su da oštećenja nisu prevelika i da bi se podmornicu isplatilo popraviti. Već su 27. prosinca 1914. godine počeli radovi na podizanju, a 02. veljače 1915. podmornica je bila u

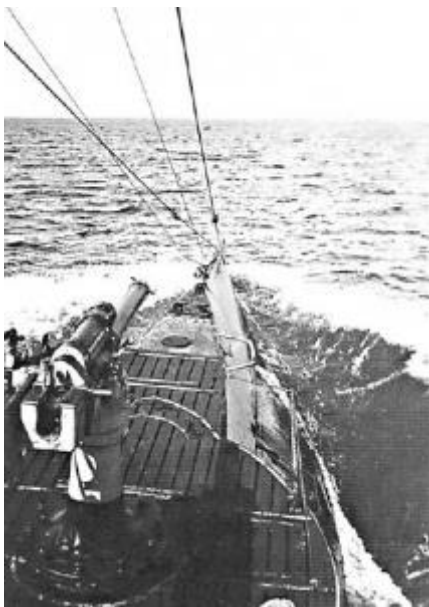
doku. Pronađeno je mnogo materijala koji se nije stigao uništiti (karte, fotografije, dnevnici, razni zapisi - od posebnog interesa bile su bilježnice komandanta o svim neispravnostima na brodu). Remont je trajao pet mjeseci i kostao je 655.000 kruna. Uključena je u sastav RM 01. lipnja 1915. Izvana nije bilo nikakvih bitnih promjena na konstrukciji

Njena nova boja bila je sivo-modra, a oznaka U 14. Prvi komandant podmornice bio je Otto Zeidler od lipnja do listopada 1915. godine kada je predana novom zapovjedniku Georgu von Trappu do 1918. godine. Već od ranije zaljubljenik u podmornice i majstor zanata (sa U5, 3 potopljena broda), sa sobom je uzeo kompletnu posadu sa prijašnje podmornice. Ukupno 28 članova, 7 nacionalnosti, sve stručnjaci po pojedinim specijalnostima. Novi komandant uočio je mnogo nedostataka, čak i više nego na U-5. Što se prostora tiče - tu je bio neviđeni komfor. Krajem listopada 1915. godine podmornica je kod obale Albanije upala u žestoku oluju koja je oštetila kormilo i pomela sve sa palube. Opet dok i popravak, komandant predlaze ugradnju kioska po uzoru na njemačke podmornice. Poslije popravka na probnoj voznji u sudaru s remorkerom - savinut je periskop. Sa zamjenom periskopa zamijenjen je i top - sada kalibra 47 mm.

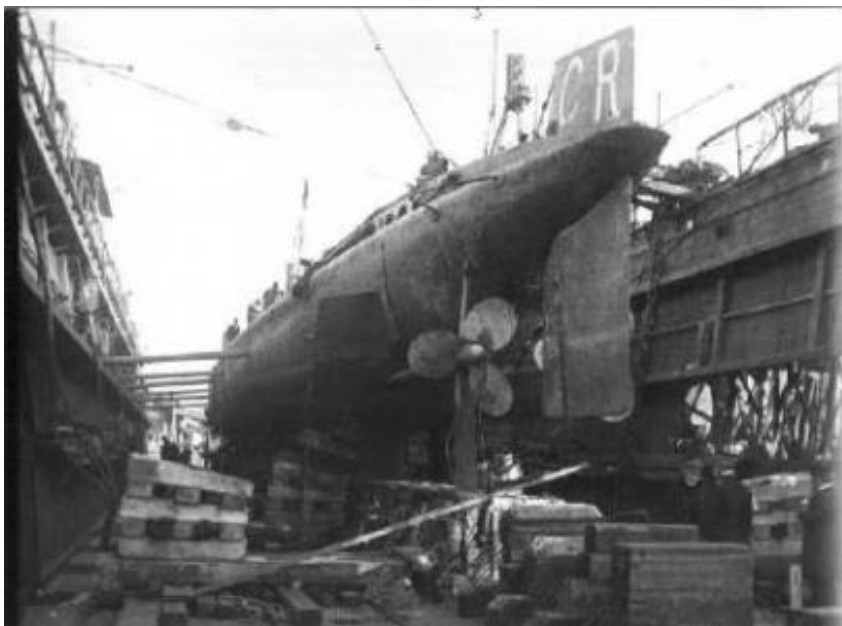
Početak 1916. godine sudjeluje u više akcija u južnom Jadranu; ni jedno od torpeda ne pogađa cilj. Unatoč oštećenjima, 15. veljače 1916. godine U-14 stigla je u Pulu na kapitalni remont i modernizaciju. Vidjelo se da s takvom podmornicom nema nikakvih izgleda za uspjeh, pa se krenulo na modernizaciju velikog stila. U doku je od podmornice ostao praktički samo kostur. Skinuti su motori, elektromotori, baterije, mali komandni most zamijenjen je mostom po ugledu na njemačke podmornice, zamijenjena su torpeda, instrumentacija. Mjeseci su prolazili, podmornica je dobivala svoj novi konačni izgled. Von Trapp je, rukovodeći se kvalitetom njemackog topa od 88 mm kojeg su imale njemacke podmornice tražio da se ugradi baš taj, a ne 75 mm Skodin.

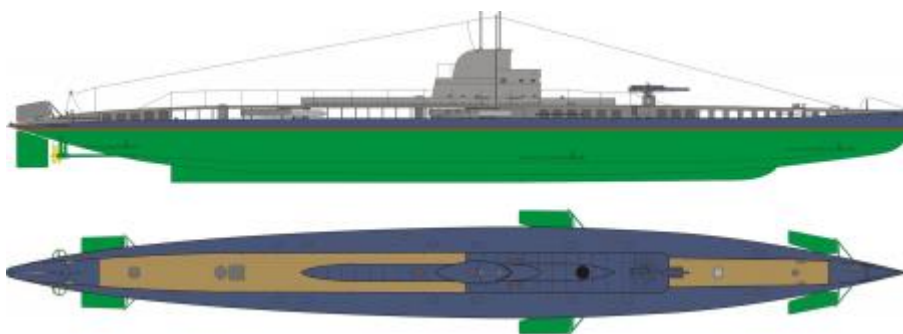
Aufnahmen der U-Boot-Wache Serie U 31 - U 37: 44.78 m lang, 60 Minuten, 8.8 m von der 10.3 m Kanonen, unter Torpedos an Bord, U 31 war das wichtigste U-Boot-Wache über die Jahre, es konnte über die Kanonen in 25 Operationen, 224 Schiffe mit 1.15.000 t (1.150.000 t) an Bord, unter die Kanonen, die es werden soll. Die Zylinder mit Antrieben sind getragene Wasserstoffkugeln.

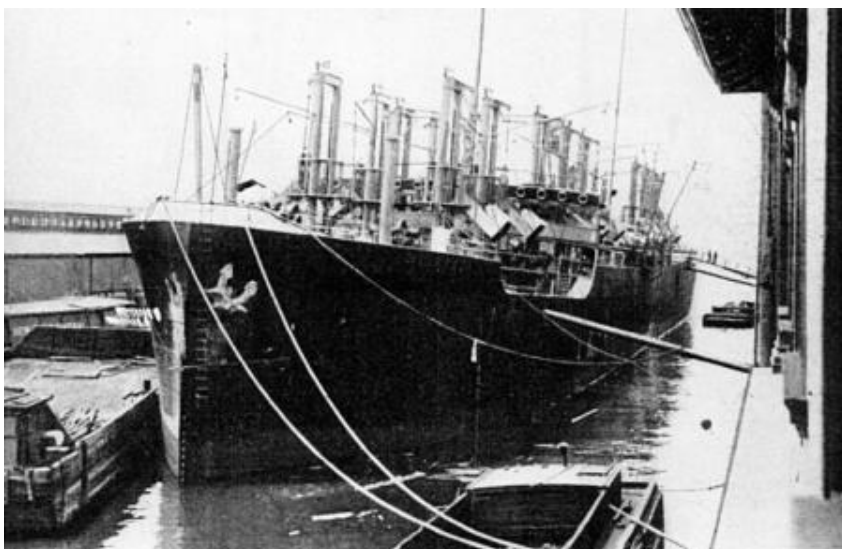
Taj zahtjev izazvao je rijetko negodovanje kod pomoćnika admirala Hausa po artiljerijskim pitanjima. Tek svojim velikim umijećem von Trapp uspio ga je odobrovoljiti i dobiti njegovu suglasnost za ugradnju. Ipak imajući malo vremena, von Trapp šalje 23. veljače 1917. godine razglednicu s U-14 svome sinu.

Vrijeme ide i podmornica SM U-14 je odmah početkom nove godine 1917. spuštena u vodu i sljedećih se mjeseci vrše ispitivanja. 24.ožujka 1917. se sudarila oko Brijuna s parobrodom Primero - opet dok na dvadesetak dana; opet nova ispitivanja. Na kraju je von Trapp bio prezadovoljan izgledom, svim poboljšanjima i novim karakteristikama podmornice.

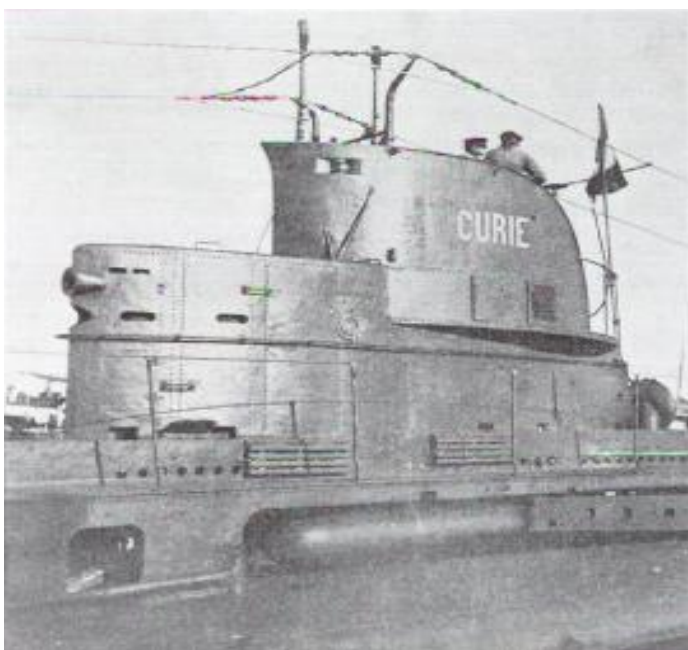

Podmornica je bila dislocirana 22. travnja 1917. godine iz Pule u Kotor. Maritimna svojstva podmornice bila su izvrsna, jedino sama izvedba (novih 533 mm torpeda), unatoč samoj genijalnosti samog rješenja - nije bila najbolja. Operirala je u Jonskom i dalje u Sredozemnom moru. U periodu od travnja do rujna 1917. godine pod zapovjedništvom von Trappa potopila je 11 brodova sa tonažom oko 48.000t. 29 kolovoza 1917. godine potopljen je i parobrod Milazzo jedan od najvećih parobroda (11.477 t) i svakako najmoderniji za transport ugljena. U tom je svom posljednjem putu imao preko 10.000 t tereta; čelici lomovi, bakar, šećer i tekstil). Wall Street je pisao o gubitku vrijednog tereta bakra.

U siječnju 1918. došao je drugi komandant, pa jos jedan, ali niti jedan nije imao rezultate ranijeg komandanta. Nakon završetka rata U-14 je vraćena Francuskoj; otpisana je 1928. godine i izrezana godinu dana kasnije.

Na fotografiji se vide francuski mornari koji su uz francusku zastavu bojom napisali staro ime na novom komandnom mostu (sve francuske podmornice imale su svoja imena na mjedenim pločama).

Prilog 3: 50 godina filma „ Moje pjesme, moji snovi“

Nedugo nakon što je 1965. došao na filmska platna, mjuzikl „ Moje pjesme, moji snovi“ postao je nezaobilazna obiteljska poslastica tijekom blagdana, a i danas 50 godina poslije, nije izgubio na popularnosti. Njegov originalni naziv „The Sound of Music“ (Zvuk glazbe) različito je interpretiran u različitim zemljama svijeta. U Španjolskoj je tako preveden kao „Osmijesi i suze“, a u Francuskoj kao „ Melodija sreće“. U Austriji, „mjestu radnje“ filma, njegov je naziv preveden baš kao i u Hrvatskoj „ Moje pjesme, moji snovi“. Film se temelji na istinitoj priči o Mariji von Trapp, njezinu bijegu pred nacistima i grupi koja je u Americi djelovala pod nazivom „Trapp Family Singers“. Ona naime nikad nije namjeravala napisati knjigu o svojem životu, ali prijatelj ju je uporno nagovarao neka zapiše svoju priču jer ona ne smije biti zaboravljena. Maria je pak bila uvjerenjena kako nema spisateljskog dara, ali kako više nije mogla podnijeti njegovo moljkanje, zatvorila se u sobu. U sat vremena uspjela je napisati nekoliko stranica u nadi da će dokazati kako nema nikakvog talenta za pisanje. Nije joj trebalo dugo da shvati da je pogriješila. Tako je nastalo prvo poglavlje prve knjige uspomena koja je na kraju postala bestseller. Maria von Trapp izdala ju je 1949. godine pod nazivom „Priča o pjevačkoj obitelji Trapp“. Prema Marijinim memoarima najprije su nastala dva njemačka, a potom i predstava, da bi 1965. Robert Wise na velika platna donio jedan od najuspješnijih mjuzikala svih vremena. Maria je bila na snimanju, a od zarade filma dobila je 500.000 dolara. Radnja prati bogatog Georga von Trappa (Christopher Plummer) koji je nakon smrti supruge ostao sam sa sedmero djece. Bivši vojni kapetan odgaja djecu u strogom militarističkom duhu, uskraćujući im zabavu i užitke u kojima uživaju njihovi vršnjaci. Ipak, nije u stanju sam obavljati taj nadasve zahtjevan posao i pomoć traži u samostanu u Salzburgu. Od tamo mu s velikim zadovoljstvom na ispomoć šalju mladu Mariju (Julie Andrews). Njezin je boravak u obitelji trebao biti privremen jer bi očevim vjenčanjem s barunicom Else (Eleanor Parker) djeca uskoro trebala dobiti novu „ majku“. No Marijina predivna i nesebična priroda ne ostavlja u dvorcu nikoga ravnodušnim i priča se pokreće u neplaniranom smjeru. Stega i spontanost, glazba, dječji nestašluci i fin kućni odgoj, rađanje ljubavi između muškarca i žene, te bijeg iz nacističke Austrije teme su filma „ Moje pjesme, moji snovi“ redatelja Roberta Wisea koji je zaradio 158,7 milijuna u američkim kinima te je tako postao najkomercijalniji film 60-ih. O njegovoj uspješnosti govori i činjenica da je upravo on od bankrota spasio čuveni „ 20th Century Fox“. Naime, nakon financijskog debakla s filmom „ Kleopatra“, ova kompanija je bila na „klimavim nogama“. Nasreću „ Moje pjesme, moji snovi“ je postigao takav uspjeh da je na blagajnama prestigao i čuveni „ Zameo

ih vjetar“. Svake godine više od 300,000 obožavatelja dolazi u Salzburg kako bi posjetili lokacije na kojima je film sniman. Neke od njih su benediktinski samostan u Nonnbeergu, vrtovi i palača Mirabell, gdje Maria i djeca pjevaju „Do–Re–Mi“ te palača Leopoldskron (pročelje koje gleda prema jezeru predstavljalo je rezidenciju obitelji Trapp). Posjetitelji mogu vidjeti i Hellbrunn, dvorac gdje su rekonstruirali staklenu sjenicu. Iz Salzburga se ide za Salzkammergut, jezera i prekrasan kraj sa selima oko jezera Fuschl do St. Gilena (koji je proslavila i obitelj Mozart) s pogledom na jezero Wolfgang. Posljednji na ruti je Mondsee bazilika u kojoj se par na filmu vjenčao. Kuća u kojoj su živjeli, Villa Trapp, otvorena je od 2008. godine kao hotel. U filmu Georga von Trapp glumio je Christopher Plummer kojega iako je glumio u više od 200- tinjak filmova publika najviše pamti po ulozi u ovom filmu.

„Uloga mi je bila dosadna, a i lik mi je u mnogočemu bio odbojan- često je govorio.“ U intervjuu za Vanity Fair je rekao kako bi u filmu promijenio cijeloga sebe, tj. tražio bi da se angažira drugi glumac, dok je Julie Andrews kojoj je uloga Marije donijela osvojenog drugog Oscara rekla kako bi promijenila nekoliko pjevačkih izvedbi, jer se uvijek osjeća čudno kad začuje svoj glas u ovom filmu. Na slavlju povodom pedesete godišnjice Christopher Plummer je ipak malčice omekšao. „Mislim da je film ipak solidno obiteljsko ostvarenje. Malo je danas takvih. Dugo sam ga mrzio, ali mislim da je sasvim OK“. Za njegovu ulogu borili su se Sean Connery i Richard Burton. Popularnost mjuzikla na jenjava ni danas, a Julie Andrews to objašnjava najjednostavnijim činjenicama : „ Film je dobro napravljen, sadrži odličnu glazbu, kao i efektnu scenografiju, planine, djecu, avanturu, te ljubavnu priču“. Većina pjesama iz filma poput „Edelweiss“, „My Favorite Things“ i „Do-Re-Mi“ postali su svjetski klasici, a sam film osvojio je pet Oscara, između kojih i za najbolji film, redatelja i glavnu žensku ulogu.

Slika 1: Filmska i stvarna Maria von Trapp

(Izvor: <http://pbs.twimg.com/media/CAbS0H6W8AIHvMZ.jpg>, 2016.)

Slika 2: Filmska i stvarna Maria von Trapp

Izvor: autor

SAŽETAK

Danas je u turizmu najbitnija uloga selektivnih oblika turizma. Selektivni oblici turizma odnose se na oblike turizma gdje je fokus na aktivnostima ili ambijentima koji su privlačni manjem broju turista. Želja za novim lokalitetima, autentičnim proizvodima i doživljajima dio je motivacije za posjetu određenom mjestu (destinaciji). Turisti su sve iskusniji i zahtjevniji, pa postoji potražnja za nestandardnim i neobičnim turističkim proizvodom. Selektivni oblici turizma vežu se uz pojavu novog, modernog turista. Moderni turisti nisu više zainteresirani za 4S (sun, sea, sand, sex), već za 6E (escape, education, ecology, entertainment, excitement, experince). Moderni turisti traže nešto novo, nikada prije viđeno i doživljeno iskustvo, koje će u njima potaknuti emociju s kojom će se prepuni dojmova vratiti svojim kućama. Baš je iz tog razloga, kako bi se kod turista potaknula emocija, nastao ovaj rad. S druge strane ono o čemu govori ovaj rad ne odnosi se samo na turiste, već i na lokalno stanovništvo koje je o ovoj temi nedovoljno informirano. U ovom slučaju radi se o oživljavanju i približavanju priče o Georgu von Trappu, najodlikovanijem pomorskom časniku Austro - Ugarske Monarhije, kojega se većina ipak samo sjeća kao lika iz filma „ Moje pjesme, moji snovi“, a manjina kao „zaboravljenog“ građanina Pule (ako takvih uopće i ima). Time bi se ujedno i Pula vratila u vrijeme kada je bila glavna ratna luka Austro – Ugarske Monarhije. Bio bi ovo jedan jedinstveni kulturni proizvod koji bi Pulu prezentirao i promovirao u jednom drugom svjetlu, ne samo u Europi, već i u cijelome svijetu, te dokazao da zaista jednoga dana zaslužuje postati Europskom prijestolnicom kulture.

SUMMARY

Today, the most important role of tourism are selective forms of tourism, those forms of tourism which focus on activities or environments that are attractive to a small number of tourists. The desire for new sites, authentic products and experience is part of the motivation for visiting a particular place (the destination). The tourists grow more experienced and more challenging, so there is a demand for non-standard and unusual tourist product.

Selective forms of tourism are related to the emergence of new, modern tourists. Modern tourists are no longer interested in 4S (sun, sea, sand, sex), but for 6E (escape, education, ecology, entertainment, excitement, experience). Modern tourists look for something new, never seen or experienced before, something that will stir up their emotions and make them return to their homes full of impressions and yearning for the places they are leaving behind. One of the major reasons why this specific topic was dealt with is to encourage tourists to travel and explore. On the other hand, this final work doesn't target only tourists, but it also familiarizes the insufficiently informed local population with this intriguing theme. In this case, it is about the revival of the story of Georg von Trapp, the most decorated naval officer in the Austro - Hungarian Empire, who most of people only remembers as a character from the movie "The Sound of Music", and only few as a "forgotten" citizen of Pula (if there are any at all). This would also return Pula back in time when it was the main naval port of the Austro - Hungarian Empire. It would be a unique cultural product that would present and promote Pula in an entirely different light, not only in Europe but also in the whole world, and prove that one day it indeed deserves to become European Capital of Culture.